

UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA

BORANG PENGESAHAN
LAPORAN AKHIR PENYELIDIKAN

TAJUK PROJEK : KAJIAN KE ATAS PEMBANGUNAN SOSIO BUDAYA
PERKAMPUNGAN NELAYAN TRADISIONAL DI NEGERI JOHOR:
ENDAU, MERSING, PONTIAN BESAR DAN TANJUNG SEDILI

Saya SITI RAHMAH AWANG
(HURUF BESAR)

Mengaku membenarkan **Laporan Akhir Penyelidikan** ini disimpan di Perpustakaan Universiti Teknologi Malaysia dengan syarat-syarat kegunaan seperti berikut :

1. Laporan Akhir Penyelidikan ini adalah hakmilik Universiti Teknologi Malaysia.
2. Perpustakaan Universiti Teknologi Malaysia dibenarkan membuat salinan untuk tujuan rujukan sahaja.
3. Perpustakaan dibenarkan membuat penjualan salinan Laporan Akhir Penyelidikan ini bagi kategori TIDAK TERHAD.
4. * Sila tandakan (/)

☐

SULIT

(Mengandungi maklumat yang berdarjah keselamatan atau Kepentingan Malaysia seperti yang termaktub di dalam AKTA RAHSIA RASMI 1972).

☐

TERHAD

(Mengandungi maklumat TERHAD yang telah ditentukan oleh Organisasi/badan di mana penyelidikan dijalankan).

☒TIDAK
TERHAD

TANDATANGAN KETUA PENYELIDIK

SITI RAHMAH AWANG

Pensyarah Statistik

Fakulti Pengurusan & Sumber Manusia

81310 UTM Skudai, Johor

Tel: 07-5531898/019-7190001

E-mail: raha@utm.my

Nama & Cop Ketua Penyelidik

Tarikh : 19 OGOS 2004

CATATAN : * Jika Laporan Akhir Penyelidikan ini SULIT atau TERHAD, sila lampirkan surat daripada pihak berkuasa/organisasi berkenaan dengan menyatakan sekali sebab dan tempoh laporan ini perlu dikelaskan sebagai SULIT dan TERHAD.

KAJIAN KE ATAS PEMBANGUNAN SOSIO BUDAYA PERKAMPUNGAN
NELAYAN TRADISIONAL DI NEGERI JOHOR : ENDAU, MERSING, PONTIAN
BESAR DAN TANJUNG SEDILI

Siti Rahmah Awang
Durrishah Idrus
Rozeyta Omar
Siti Aisyah Abdul Rahman

Vot Penyelidikan 71975

Jabatan Pembangunan Sumber Manusia
Fakulti Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia
Universiti Teknologi Malaysia

PENGHARGAAN

Alhamdulillah bersyukur kehadiran Ilahi dengan limpah kurnia dan petunjuk dariNya, akhirnya Penyelidikan Vot 71975 ini dapat dijalankan dengan jayanya dan laporan akhir ini dapat disiapkan walaupun melalui pelbagai dugaan. Kepada semua penyelidik dalam kajian ini, apa yang dilalui merupakan pengalaman dan pengajaran yang tidak ternilai harganya dan menjadikan kita hamba yang lebih tawwadu'.

Pertama sekali kami ingin merakamkan ucapan terima kasih kepada Pusat Pengurusan Penyelidikan (RMC) Universiti Teknologi Malaysia kerana memberi peluang kepada kami untuk menjalankan penyelidikan ini.

Penghargaan juga kami berikan kepada Fakulti Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia (FPPSM), Dekan PM Dr. Hj. Mohd. Taib bin Hj. Dora dan Timbalan Dekan (PSP) PM Dr. Durrishah Idrus di atas galakan, sokongan dan kepercayaan yang diberikan.

Jutaan terima kasih yang tidak terhingga kepada Persatuan Nelayan Kawasan (PNK) Pontian, Tanjung Sedili, Mersing dan Endau terutamanya kepada En. Nordin Taib, , Pak Sarah bin Yasin, En. Wan Sulaiman bin Abdullah dan semua kakitangan PNK. Sokongan padu dan layanan baik dari mereka membuatkan kami terharu. Tanpa bantuan mereka pastinya kajian ini tidak dapat dijalankan dengan baik dan terancang. Begitu juga dengan semua responden yang telah berkerjasama dengan kami. Segala luahan hati dan pendapat yang diberikan adalah amanah buat kami.

Akhir sekali penghargaan ini kami tujukan kepada semua mereka yang terlibat dengan kajian ini secara langsung dan tidak langsung. Budi baik dan kerjasama yang diberikan akan kami kenang.

ABSTRAK

Fokus kajian ini adalah untuk mengkaji ciri-ciri sosio budaya yang menyumbang kepada pembangunan sosial perkampungan nelayan tradisional di sekitar Endau, Mersing, Tanjung Sedili dan Pontian Besar. Seramai 168 responden telah dipilih secara rawak dari 19 kampung dari kawasan kajian terpilih.

Dapatan kajian menunjukkan majoriti nelayan mempunyai latar belakang pendidikan yang sederhana dengan pendapatan yang diperolehi sekitar RM300 hingga RM500 sebulan dengan tanggungan sekurang-kurangnya seorang anak. Kebanyakan responden telah berkecimpung dalam kerja penangkapan ikan ini lebih daripada 20 tahun dan didapati mereka memilih pekerjaan ini disebabkan minat dan warisan. Hasil kajian juga mendapati golongan nelayan ini amat memerlukan bantuan terutamanya bantuan kewangan bagi menampung kehidupan mereka dan pembelian perkakasan.

Hubungan kekeluargaan didapati erat dan kepimpinan yang sedia ada dapat diterima baik oleh masyarakat. Program, latihan dan persatuan tidak mendapat sambutan yang begitu baik oleh masyarakat setempat terutamanya dari kaum wanita. Dadah, vandalisme dan melepak adalah antara gejala sosial yang perlu diberi perhatian. Akhir sekali beberapa cadangan dan garis panduan diberikan bagi membantu meningkatkan pembangunan perkampungan nelayan negeri Johor dari sudut sosio budaya dalam mengharungi arus globalisasi kini.

ABSTRACT

The focus of this research is to study socio-cultural characteristics that contribute to the social development in traditional fisherman villages around Endau, Mersing, Tanjung Sedili and Pontian Besar. A sample of 168 respondents was randomly chosen from 19 fisherman villages from the selected area.

Findings from this study show that majority of the fishermen have moderate educational background and they earn from RM300 to RM500 per month with at least one dependent child. Most of the respondents have been involved in fishery more than 20 years and they choose this line of work because of interest and legacy. The study also finds out that most of the fishermen are in dire need of aid revolving fund to support their living, boats and nets.

The relationship among the respondents' families is considered very close. The present leadership in the community is well accepted by the society. Most of the respondents especially the women are found not actively involved in the programs, training and clubs or societies organized by the community. Drugs, vandalism and loitering are some of the social problems, which need great attention. At the end of this report a few suggestions and guidelines are proposed to reinforce the development of fishermen villages in Johor from the perspective of socio-cultural in order to get about in globalization era.

SENARAI KANDUNGAN

BAB	PERKARA	MUKA SURAT
	TOPIK KAJIAN	i
	PENGHARGAAN	ii
	ABSTRAK	iii
	ABSTRACT	iv
	SENARAI KANDUNGAN	v
	SENARAI JADUAL	ix
	SENARAI RAJAH	xi
	SENARAI GAMBAR	xii
	SENARAI SIMBOL / SINGKATAN	xiii
	SENARAI LAMPIRAN	xiv
BAB I	PENDAHULUAN	1
	1.1 Pengenalan	1
	1.2 Latar Belakang Kajian	3
	1.3 Pernyataan Masalah	4
	1.4 Matlamat Kajian	5
	1.5 Objektif Kajian	5
	1.6 Skop Kajian	6
	1.7 Kepentingan Kajian	6
	1.8 Definisi Konseptual dan Definisi Operasional	6
	1.8.1 Pembangunan	6
	1.8.2 Kampung	8
	1.8.3 Tradisional	8
	1.8.4 Sosiobudaya	8
BAB II	KAJIAN LITERATUR	9
	2.1 Pengenalan	9
	2.2 Sosiobudaya	11
	2.2.1 Masyarakat	12
	2.2.2 Komuniti	12
	2.2.3 Institusi	13
	2.2.4 Kebudayaan	14
	2.2.5 Norma	16
	2.2.6 Nilai	16
	2.2.7 Proses Sosiolisasi	17
	2.2.8 Interaksi Sosial	18

BAB III	METODOLOGI KAJIAN	19
3.1	Pengenalan	19
3.2	Tempat Kajian	19
3.3	Rekabentuk Kajian	20
3.4	Persampelan	20
3.5	Pengumpulan Data	21
3.5.1	Borang soalselidik	21
3.5.2	Temubual	23
3.5.3	Pemerhatian	24
3.6	Kaedah Penganalisaan Data	24
3.6.1	Kaedah Analisis Kuantitaif	24
3.6.2	Kaedah Analisis Kualitatif	25
3.7	Kajian Rintis	25
BAB IV	DAPATAN KAJIAN	27
4.1	Pengenalan	27
4.2	Demografi Kampung Kajian	28
4.3	Bahagian A : Demografi Responden	30
4.3.1	Jantina Responden	31
4.3.2	Umur Responden	31
4.3.3	Taraf Perkahwinan Responden	31
4.3.4	Agama Responden	32
4.3.5	Bangsa	32
4.3.6	Pekerjaan Utama	33
4.3.7	Sebab Menjalankan Pekerjaan ini	33
4.3.8	Pendapatan Responden	34
4.3.9	Taraf Pendidikan Responden	35
4.3.10	Bilangan Anak	36
4.3.11	Bilangan Anak yang Tinggal Bersama	36
4.3.12	Bilangan Anak yang Berhijrah	37
4.3.13	Bilangan Anak yang Bersekolah	38
4.3.14	Bilangan Anak yang Telah Bekerja	38
4.3.15	Taraf Pendidikan Anak Responden	39
4.3.16	Sumbangan Anak yang Berpendidikan Tinggi	40
4.3.17	Nilai Diri Responden dan Pendidikan	41
4.3.18	Responden Percaya Pendidikan Mengubah Nasib Keluarga	42
4.4	Bahagian B: Maklumat Pembangunan Insan	42
4.4.1	Program Pembangunan Insan yang Telah Diikuti	42
4.4.2	Persatuan/ aktiviti yang Dianggotai Responden	44

4.4.3	Persatuan/ Aktiviti Lain yang Disertai	44
4.4.4	Pertubuhan Lain yang Dirasakan Perlu	45
4.4.5	Latihan Yang Diikuti Responden	46
4.4.6	Kesan Program Latihan/ Kemahiran Ke atas Responden	46
4.5	Bahagian C: Maklumat Sosiobudaya	47
4.5.1	Sosial dan Kemasyarakatan	47
4.5.2	Hubungan Kekeluargaan	48
4.5.3	Kepimpinan Kampung	49
4.5.4	Gejala Sosial	51
	4.5.4.1 Gejala Sosial Mengikut Pangkat	52
	4.5.4.2 Punca Gejala Sosial	53
	4.5.4.3 Cadangan Mengatasi Gejala Sosial	54
	4.5.4.4 Tindakan ke atas Masalah Peribadi dan Sosial	54
4.5.5	Penempatan	55
	4.5.5.1 Jenis Rumah	55
	4.5.5.2 Taraf Pemilikan Rumah	56
	4.5.5.3 Jumlah Bilik	56
	4.5.5.4 Jenis Tandas	57
4.5.6	Kenderaan	57
	4.5.6.1 Jenis Kenderaan	58
4.5.7	Kemudahan Asas : Air, Eletrik, dan Telefon	58
4.5.8	Kemudahan Lain	59
4.5.9	Komputer dan Internet	60
4.5.10	Nilai responden terhadap keselesaan hidup	61
4.6	Bahagian D : Maklumat Pekerjaan	61
4.6.1	Tempoh Menjadi Nelayan	61
4.6.2	Jenis Penangkapan	62
4.6.3	Pemilikan Bot	62
4.6.4	Jenis Bot	63
4.6.5	Taraf Pemilikan Bot	65
4.6.6	Perkakasan Menangkap Ikan	66
4.6.7	Pemilikan Perkakasan	67
4.6.8	Bantuan, Khidmat Nasihat, dan Bantuan Penyelenggaraan	67
	4.6.8.1 Sumber Bantuan	67
	4.6.8.2 Jenis Bantuan	68
	4.6.8.3 Sumbangan LKIM ke atas Pembangunan Nelayan	69
4.6.9	Kepuasan dengan Pekerjaan	70
4.6.10	Persepsi Responden Terhadap Pembangunan Taraf Kehidupan Perkampungan Nelayan	70

BAB V	PERBINCANGAN DAN RUMUSAN	72
5.1	Pengenalan	72
5.2	Rumusan Demografi Responden	72
5.2.1	Taraf Pendidikan	73
5.2.2	Pekerjaan	74
5.3	Rumusan Sosio Budaya	75
5.3.1	Kekeluargaan	75
5.3.2	Kemasyarakatan dan Komuniti	76
5.3.3	Program Pembangunan Insan dan Latihan	76
5.3.4	Penempatan dan Infrastruktur	77
5.3.5	Gejala Sosial	78
5.4	Cadangan Garis panduan untuk Meningkatkan Pembangunan Sosio Budaya	79
5.5	Kesimpulan	81
RUJUKAN		83
LAMPIRAN		86

SENARAI JADUAL

NO. JADUAL	PERKARA	MUKA SURAT
Jadual 3.1	Bahagian Borang Soal Selidik	21
Jadual 4.1	Jumlah Borang Soal Selidik	27
Jadual 4.2	Kemudahan Asas Kampung Kajian	28
Jadual 4.3	Umur Responden	31
Jadual 4.4	Agama Responden	32
Jadual 4.5	Bangsa Responden	33
Jadual 4.6	Pekerjaan Utama Responden	33
Jadual 4.7	Sebab Menjalankan Pekerjaan	34
Jadual 4.8	Taraf Pendidikan Responden	35
Jadual 4.9	Bilangan Anak Responden	36
Jadual 4.10	Bilangan Anak Tinggal Bersama Responden	37
Jadual 4.11	Bilangan Anak Responden Yang Berhijrah	37
Jadual 4.12	Bilangan Anak Responden Yang Bersekolah	38
Jadual 4.13	Bilangan Anak Responden Yang Bekerja	39
Jadual 4.14	Bilangan Anak Responden Mengikut Taraf Pendidikan	40
Jadual 4.15	Sumbangan Anak Yang Berpendidikan Tinggi	41
Jadual 4.16	Responden Mementingkan Pendidikan	41
Jadual 4.17	Responden Percaya Pendidikan Mengubah Nasib Keluarga	42
Jadual 4.18	Program Pembangunan Insan Yang Diikuti Responden	43
Jadual 4.19	Persatuan Yang Dianggotai Responden	44
Jadual 4.20	Persatuan / Aktiviti Lain Yang Disertai	45
Jadual 4.21	Latihan Yang Diikuti Responden	46

Jadual 4.22	Kesan Latihan / Kemahiran Yang Diikuti Responden	47
Jadual 4.23	Maklumat Kemasyarakatan	48
Jadual 4.24	Maklumat Kekeluargaan	49
Jadual 4.25	Maklumat Kepimpinan Kampung	50
Jadual 4.26	Maklumat Gejala Sosial	52
Jadual 4.27	Gejala Sosial Mengikut Pangkat Keseriusan	53
Jadual 4.28	Jenis Rumah Responden	55
Jadual 4.29	Taraf Pemilikan Rumah Responden	56
Jadual 4.30	Jumlah Bilik Terdapat Di Rumah Responden	57
Jadual 4.31	Jenis Tandas Rumah Responden	57
Jadual 4.32	Responden Mempunyai Kenderaan	58
Jadual 4.33	Jenis Kenderaan Responden	58
Jadual 4.34	Kemudahan Asas	59
Jadual 4.35	Kemudahan Lain-lain	60
Jadual 4.36	Komputer Dan Internet	60
Jadual 4.37	Tahap Keselesaian Hidup	61
Jadual 4.38	Tempoh Menjadi Nelayan	62
Jadual 4.39	Jenis Penangkapan Responden	62
Jadual 4.40	Jenis Penangkapan Responden	62
Jadual 4.41	Jenis Bot Responden	65
Jadual 4.42	Taraf Pemilikan Bot Responden	65
Jadual 4.43	Perkakasan Yang Digunakan Responden	66
Jadual 4.44	Taraf Pemilikan Perkakasan Responden	67
Jadual 4.45	Sumber Bantuan	68
Jadual 4.46	Jenis Bantuan Yang Diterima Responden	68
Jadual 4.47	Sumbangan LKIM	69
Jadual 4.48	Kepuasan Kerja	70
Jadual 4.49	Cadangan Meningkatkan Taraf Hidup Kehidupan Di Perkampungan Nelayan	71

SENARAI RAJAH

NO. RAJAH	PERKARA	MUKA SURAT
Rajah 4.1	Taraf Perkahwinan Responden	31
Rajah 4.2	Taburan Pendapatan Bulanan Responden	34
Rajah 4.3	Taburan Gejala Sosial	53

SENARAI GAMBAR

NO. GAMBAR	PERKARA	MUKA SURAT
Gambar 2.1	Persatuan Nelayan Kawasan	14
Gambar 3.1	Kawasan Kajian, Kampung Sedili Besar	19
Gambar 3.2	Masyarakat Dan Kehidupan Di Perkampungan Nelayan	22
Gambar 4.1	Pembinaan Jambatan Bagi Menggantikan Bot Penumpang Di Tanjung Sedili	29
Gambar 4.2	Jenis Kemudahan Di Perkampungan Nelayan	30
Gambar 4.3	Masjid sebagai simbol Agama Islam	32
Gambar 4.4	Masyarakat Mementingkan Gotong-Royong	48
Gambar 4.5	Ahli Persatuan Nelayan dan Pembanci	50
Gambar 4.6	Jenis Penempatan Nelayan	55
Gambar 4.7	Infrastruktur Bekalan Elektrik	59
Gambar 4.8	Bot Jenis A	63
Gambar 4.9	Bot Jenis B	64
Gambar 4.10	Bot Jenis C	64
Gambar 4.11	Bot Jenis C2	64
Gambar 4.12	Sampan	65
Gambar 4.13	Jenis-jenis Perkakasan	66
Gambar 4.14	LKIM Mersing	69
Gambar 4.15	Kampung Nelayan Yang Masih Dahagakan Pembangunan	71

SENARAI SIMBOL / SINGKATAN

/	-	Atau
%	-	Peratus
AJK	-	Ahli Jawatan Kuasa
ICT	-	Information, Communication & Technology
IT	-	Information Technology
IPTA	-	Institusi Pengajian Tinggi Awam
IPTS	-	Institusi Pengajian Tinggi Swasta
JKKK	-	Jawatankuasa Keselamatan Kampung
KDNK	-	Keluaran Dalam Negara Kasar
LKIM	-	Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia
NEKMAT	-	Persatuan Nelayan Kebangsaan
PIBG	-	Persatuan Ibu Bapa dan Guru
MCE	-	Malaysian Certificate of Education
PMR	-	Penilaian Menengah Rendah
SRP	-	Sijil Rendah Pelajaran Malaysia
SPM	-	Sijil Pelajaran Malaysia
SPSS	-	Statistical Package For Social Sciences

SENARAI LAMPIRAN

LAMPIRAN	TAJUK	MUKA SURAT
A	Borang Soal Selidik	86

BAB I

PENDAHULUAN

1.1 Pengenalan

Sejak tahun 1970an banyak perubahan telah berlaku dalam bidang perancangan pembangunan dan salah satu aspek yang paling ditekankan ialah perancangan aspek sosial. Kebanyakan negara dunia ketiga mementingkan matlamat dan aspirasi sosial dengan mengambil kira faktor - faktor sosial dalam merancang program dan projek pembangunan.

Malaysia sebagai sebuah negara yang sedang membangun perlu menilai dasar sosial dan dasar kebajikan negara. Ini kerana kedua-dua dasar ini amat penting dalam mencorakkan perubahan dan kemajuan dalam sesuatu masyarakat. Isu sosial yang kritikal akan meningkat dan meluas sekiranya sesebuah negara tidak memberi perhatian yang serius dalam menggubal dasar sosial dan dasar kebajikannya untuk menangani masalah yang dihadapi oleh masyarakat. Selaras dengan Wawasan 2020 untuk menjadikan Malaysia sebagai sebuah negara maju sepenuhnya menjelang abad ke - 21, adalah penting bagi negara ini mempunyai dasar sosial yang bersifat progresif yang dapat mencorakkan perubahan dan kemajuan masyarakat menghadapi perubahan sosial dan ekonomi abad ke-21.

Dalam usaha merealisasikan hasrat negara untuk mewujudkan perubahan sosial ekonomi yang mampan pada abad ke-21, sumbangan sektor pertanian terhadap pertumbuhan ekonomi adalah sangat signifikan. Lantaran itu sektor pertanian telah mengalami perubahan yang pesat termasuk dalam sektor perikanan negara. Sektor

perikanan boleh menjadi sektor yang produktif, memberi pendapatan yang lumayan dan melahirkan golongan usahawan tani yang mempunyai peranan yang penting dan bersifat profesional. Prospek dan peluang yang boleh diterokai dalam sektor perikanan begitu luas dan menjanjikan prospek masa depan yang cerah bagi golongan nelayan.

Walau bagaimanapun perubahan yang pesat berlaku dalam sektor pertanian turut memberi implikasi positif dan negatif terhadap pembangunan sosio budaya masyarakat khususnya masyarakat luar bandar. Pembaharuan dan perubahan yang pesat dalam sektor pertanian tersebut menimbulkan dilema dan gejala baru seperti masalah sosial, kejutan budaya, pemodenan dan krisis nilai, terlampau mengutamakan kebendaan, generasi muda yang tidak berminat dengan pertanian dan kekurangan pekerja.

Oleh itu, kerajaan perlu merancang rancangan pembangunan yang baru, serta mengetahui dan memahami terlebih dahulu keseluruhan sistem budaya masyarakat yang terlibat. Ini penting terutamanya bagi menentukan kejayaan perubahan yang hendak dilakukan. Ianya akan menjadi lebih penting sekiranya agen perubahan itu adalah sesuatu yang begitu asing dalam kehidupan masyarakat setempat. Tidak semua masyarakat yang mahukan pembaharuan dan perubahan akan menerima sesuatu agen perubahan dengan sewenang-wenangnya kerana setiap masyarakat ada institusi dan budayanya tersendiri melalui pelbagai proses pemodenan dan perubahan.

Proses transformasi masyarakat luar bandar, antara lain memperlihatkan beberapa strategi yang berkaitan iaitu;

- i. Pembangunan manusia yang cemerlang yang merupakan teras utama pembangunan luar bandar dengan penekanan kepada perubahan minda dan sikap penduduk luar bandar sebagai pengukuhan keupayaan asas (*core competencies*) dan pengekalan nilai-nilai murni yang diamalkan di luar bandar.
- ii. Pembangunan keluarga yang sejahtera iaitu inisiatif yang penting dalam membentuk institusi keluarga yang kukuh dengan kekuatan

nilai yang boleh menjamin masyarakat dan pekerja yang beretika dan bermoral.

- iii. Pembangunan masyarakat yang berdaya tahan dan beridentiti bagi mewujudkan komuniti yang aktif dan dinamik, bekerjasama dan kreatif.

Pembangunan sosial harus menyediakan keperluan dan kemudahan asas sosial kepada masyarakat luar bandar. Masyarakat luar bandar perlu diperkenalkan rancangan kemajuan masyarakat yang bertujuan memupuk nilai-nilai positif kepada mereka. Peningkatan taraf hidup masyarakat bukan hanya bergantung kepada pembolehubah ekonomi tetapi juga faktor sosial iaitu pendidikan, kesihatan dan kekeluargaan dengan melakukan perubahan-perubahan dalam sosial masyarakat.

Pembangunan sosial melibatkan perubahan positif dalam aspek sosial penduduk dan mampu mewujudkan satu masyarakat moden yang berbeza taraf sosial, kebudayaan dan pendidikan yang merangkumi aspek-aspek menaikkan taraf sosial melalui pembangunan dan kemajuan kesihatan, pelajaran, tempat tinggal dan pekerjaan.

1.2 Latar belakang kajian

Sektor perikanan adalah komponen yang penting dalam pembangunan pertanian di negara kita. Pada tahun 1995, jumlah pendaratan ikan Malaysia termasuk akuakultur ialah 1,245,117 tan metrik (t.m) yang bernilai RM3.15 billion. Kuantiti dan nilai pendaratan ikan telah meningkat sebanyak 5.36 peratus dan 5.35 peratus berbanding dengan tahun 1994 (Laporan Kajian Sosioekonomi Nelayan 1995). Sumbangan sektor perikanan kepada Keluaran Dalam Negara Kasar (KDNK) ialah 1.47 peratus. Walaupun peratusannya kecil jika dibandingkan dengan sektor-sektor ekonomi negara lain, tetapi ia merupakan sumber protein yang utama serta menyediakan pekerjaan khususnya kepada penduduk luar bandar. Pada tahun 1995 juga sektor ini telah memberikan peluang pekerjaan kepada 82,200 orang nelayan dan 18,466 orang penternak. Jumlah ini telah bertambah 2,721 atau 2.8 peratus jika dibandingkan dengan tahun sebelumnya. Bagaimanapun populasi nelayan

menunjukkan arah aliran yang menurun yang konsisten sejak tahun 1989 yang telah mencatat angka sebanyak 93,545 orang.

Program membasmi kemiskinan adalah antara agenda utama kerajaan bertujuan mengurangkan kemiskinan khususnya di kawasan luar bandar. Mengikut perangkaan rasmi Kementerian Pertanian Malaysia, arah aliran kadar kemiskinan nelayan di Semenanjung Malaysia telah menurun dari 73.2 peratus pada tahun 1970, (permulaan Rancangan Malaysia Kedua) kepada 26.0 peratus pada tahun 1989 (akhir Rancangan Malaysia Kelima). Kadar kemiskinan nelayan negara terus menurun ke paras 17.9 peratus pada tahun 1992 dan 11.8 peratus pada tahun 1995.

Sejak tahun 1976, kadar kemiskinan nelayan adalah lebih rendah jika dibandingkan dengan pekebun kecil getah, penanam padi dan pekebun kecil kelapa. Walaubagaimanapun, jika dibandingkan dengan kadar kemiskinan luar bandar, kadar kemiskinan nelayan melebihi kadar sebelum 1990. Pada tahun 1995, keadaan telah berubah dan didapati kadar kemiskinan nelayan adalah lebih rendah berbanding kadar kemiskinan luar bandar iaitu 13.3 peratus (Rancangan Malaysia Ketujuh). Berlandaskan kepada unjuran kadar kemiskinan luar bandar pada kadar 10.3 peratus menjelang tahun 2000, maka kadar kemiskinan nelayan dijangka akan berkurang di bawah 10 peratus.

1.3 Pernyataan Masalah

Secara umumnya, pembangunan kampung nelayan masih dianggap mundur dan masih terdapat jurang yang besar dalam pembangunan dibandingkan dengan kampung wawasan dan kampung tersusun. Walau bagaimanapun ada sebilangan kampung nelayan yang maju dan dianggap cemerlang kerana mempunyai amalan dan kekuatan tersendiri yang boleh dijadikan contoh kepada kampung nelayan yang mundur. Tambahan pula dengan pendedahan budaya asing dan proses globalisasi yang semakin meluas telah memberikan kesan kepada nilai-nilai murni dan amalan sosio budaya yang dipraktikkan. Gejala sosial dan masalah remaja masa kini mengancam bukan sahaja kesejahteraan kampung malahan pembangunan kampung secara keseluruhannya.

Atas kesedaran terhadap masalah kemunduran dan kemiskinan yang sering dikaitkan dengan perkampungan nelayan maka satu kajian perlu dijalankan bagi membantu membangunkan perkampungan ini dari sudut sosio budaya. Hasil kajian ini bertujuan untuk mengenalpasti masalah sosio-budaya dan menyediakan satu rangka garis panduan bagi menangani masalah pembangunan sosio budaya perkampungan dan masyarakat nelayan kepada satu masyarakat yang mampan. Beberapa persoalan kajian yang akan dijelaskan dalam kajian ini ialah;

- i. Apakah ciri-ciri sosio budaya dan kesannya ke atas pembangunan sosio budaya masyarakat nelayan?
- ii. Apakah masalah-masalah pembangunan sosio budaya di kalangan masyarakat perkampungan nelayan?

1.4 Matlamat Kajian

Mengkaji pembangunan di kalangan masyarakat perkampungan tradisional nelayan di negeri Johor bagi membentuk garis panduan dalam membantu meningkatkan pembangunan masyarakat nelayan dari perspektif sosio budaya.

1.5 Objektif Kajian

Objektif kajian ini adalah:

- i. Mengkaji ciri-ciri sosio budaya iaitu gaya hidup, nilai dan sikap masyarakat dan kesannya ke atas pembangunan sosio budaya
- ii. Mengenalpasti masalah pembangunan sosio budaya di kalangan masyarakat perkampungan nelayan.
- iii. Menyediakan garis panduan untuk meningkatkan pembangunan sosio budaya bagi masyarakat perkampungan nelayan di negeri Johor

1.6 Skop Kajian

Kajian ini dijalankan untuk melihat beberapa aspek sosio budaya di kalangan masyarakat nelayan seperti gaya hidup , nilai dan sikap masyarakat nelayan di negeri Johor. Perkampungan nelayan yang dikaji dibahagikan mengikut persatuan nelayan kawasan di negeri Johor iaitu Endau, Mersing, Tanjung Sedili dan Pontian Besar.

1.7 Kepentingan Kajian

Menyediakan garis panduan aktiviti pembangunan sosio budaya perkampungan nelayan yang merangkumi aspek :

- i. Prinsip dan amalan sosio budaya yang membawa kejayaan pembangunan perkampungan nelayan.
- ii. Menentukan konsep dan kaedah pendekatan pembangunan sosio budaya perkampungan nelayan berasaskan bentuk dan pola sosio budaya yang diperolehi.
- iii. Mencadangkan beberapa latihan dan program yang efektif untuk membangunkan masyarakat yang dikaji.

1.8 Definisi Konseptual Dan Definisi Operasional

1.8.1 Pembangunan

Menurut Nik Hashim (1996), pembangunan ditakrifkan sebagai perubahan struktur dan komposisi pembahagian pengeluaran dan guna tenaga antara sektor. Menurut beliau, ciri-ciri pembangunan ialah kadar pertumbuhan pengeluaran dan guna tenaga dalam sektor pertanian menurun manakala berlaku peningkatan pengeluaran dan guna tenaga dalam sektor pembuatan dan perkhidmatan.

Terdapat tiga unsur penting dalam pembangunan iaitu pergantungan hidup, penghormatan diri dan kebebasan (Profesor D. Goulet dalam Nik Hashim, 1996). Pergantungan hidup merujuk kepada keperluan asas seperti makanan, pakaian, tempat tinggal, kesihatan, keselamatan, dan pendidikan minimum yang secara tidak langsung ada kaitan dengan masalah pembasmian kemiskinan. Oleh yang demikian, selagi sesebuah negara belum dapat memenuhi keperluan asas penduduknya, negara ini belum boleh dianggap maju. Kedua ialah penghormatan diri di mana ia merupakan perlepasan daripada pergantungan negara kepada negara lain, sektor kepada sektor lain, atau individu kepada individu lain (Nik Hashim, 1996). Dalam hal sektor perikanan, keadaan ini tidak wujud apabila nelayan sebagai pengeluar utama tidak mempunyai kuasa ekonomi dalam menentukan harga keluarannya disebabkan oleh ikatan sosial dan ekonomi. Misalnya, nelayan yang terpaksa menjual tangkapannya dengan harga yang murah di bawah harga pasaran kepada orang tengah disebabkan ikatan hutang yang tidak boleh dibayarnya atau agensi pemasaran beroperasi dalam keadaan berat sebelah dalam pembelian tangkapan ikan. Akhir sekali, kebebasan diperlukan sebagai syarat kepada pembangunan. Kebebasan yang dimaksudkan merupakan kebebasan ekonomi yang membolehkan seseorang memperluaskan set pilihan pengeluaran dan penggunaannya (Nik Hashim, 1996). Contohnya, apabila nelayan amat terbatas dalam membuat pilihan terhadap barang-barang yang diperlukan untuk penggunaan, sama ada dalam bentuk makanan, perhiasan atau hiburan yang boleh memberi kepuasan kepada mereka, maka mereka dikatakan tidak mempunyai kebebasan ekonomi.

Mohd. Razali dan Fashbir (1998) mendefinisikan pembangunan sebagai sekumpulan usaha manusia yang dilakukan secara terancang dan berterusan untuk meninggikan mutu kehidupan. Matlamat asas pembangunan ialah memberi daya kepada manusia sebagai insan yang merdeka dalam upayanya mencapai taraf kehidupan yang lebih baik secara adil. Pembangunan juga dikatakan sebagai sekumpulan program dan projek untuk memperbesar peluang manusia dalam mempertahankan dan seterusnya meningkatkan mutu kehidupan, mempertinggi aksesibiliti dan memperkuat penyertaan yang menunjukkan indikasi tentang posisi manusia sebagai yang terutama (Mohd. Razali dan Fashbir, 1998).

Dalam kajian ini, secara operasionalnya pembangunan adalah merujuk kepada pembangunan sosio budaya masyarakat nelayan di negeri Johor yang merangkumi gaya hidup, nilai dan sikap masyarakat.

1.8.2 Kampung

Menurut Kamus Dewan Edisi Ketiga (2000), kampung merupakan kawasan kediaman yang terdiri daripada sekumpulan rumah dan lain-lain di luar bandar, desa atau dusun. Di dalam kajian ini, kampung adalah merujuk kepada perkampungan nelayan di negeri Johor.

1.8.3 Tradisional

Tradisional diertikan sebagai berkaitan dengan, bersifat atau mengikut tradisi (Kamus Dewan, 2000).

1.8.4 Sosiobudaya

Menurut Kamus Dewan (2000), sosiobudaya ialah perhubungan yang terjalin di antara masyarakat dengan budaya seperti cara hidup, adat istiadat dan lain-lain.

Secara operasionalnya, sosio budaya dalam kajian ini merangkumi gaya hidup, nilai dan sikap masyarakat.

BAB II

KAJIAN LITERATUR

2.1 Pengenalan

Bab ini membincangkan hasil daripada pelbagai kajian lepas yang mengkaji permasalahan di kalangan perkampungan nelayan. Selain itu, bab ini turut mengetengahkan konsep sosiobudaya dan pembangunan mampan di samping melihat permasalahan sosial yang berlaku di perkampungan nelayan. Bab ini turut mengkaji peranan Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) dan Persatuan Nelayan Kebangsaan (Nekmat) sebagai pertubuhan yang menjaga kebajikan nelayan.

Penekanan kepada aspek budaya menjadi sangat relevan dalam kajian ini kerana analisis masyarakat tidak dapat dipisahkan daripada latar belakang budayanya. Ia memerlukan pemahaman budaya masyarakat terlebih dahulu sebelum keseluruhan sistem kehidupan masyarakat dapat dikaji dan difahami. Malah paradigma pembangunan kini telah berubah dengan meletakkan empasis kepada persolan budaya yang pastinya melibatkan manusia dan alam kehidupannya sebagai dimensi utama. Kepentingan budaya dilihat sebagai merangkumi empat elemen asas yang sangat penting, iaitu nilai, norma, kepercayaan dan simbol-simbol yang menjadi ekspresi masyarakat kajian. Keempat-empat elemen ini digunakan bagi mempertahankan dan mengubah kedudukan atau susunan sosial sesebuah masyarakat.

Dalam kajian-kajian pembangunan, baik yang menggunakan pendekatan individualistik atau struktural/holistik, memperlihatkan peranan penting yang dimainkan oleh perlakuan manusia atau masyarakat. Pendekatan individualistik mengenalpasti

permasalahan yang timbul dari sikap dan nilai sesebuah komuniti itu. Pendekatan sedemikian akan mengarah kepada perlunya dibawa masuk nilai-nilai yang lebih moden ke dalam kehidupan masyarakat tradisional. Tujuan pendekatan individualistik ialah mengubah cara pemikiran masyarakat tersebut. Pendekatan struktural pula melihat kepada pentingnya peranan organisasi, misalnya organisasi pertanian, dalam membawa perubahan masyarakat.

Masyarakat nelayan dalam kajian ini pada hakikatnya dapat bertindak sebagai *social actors* yang boleh berusaha bebas membangunkan keinginan mereka menjadi realiti sebenar. Namun demikian, usaha mereka sering berhadapan dengan dugaan, hambatan, cabaran dan pahit maung sehingga menyebabkan mereka terpaksa menyusun semula pengalaman, pengetahuan, pemikiran dan perlakuan konvensional, meneroka hidup sebagai nelayan dan selanjutnya merakamkan pergelutan yang mereka selalu hadapi.

Pendekatan Mc Clelland (1961) dalam *need for achievement*, memperlihatkan bahawa di kebanyakan negara yang kurang membangun, keperluan kepada aspek motivasi 'mahukan kejayaan' adalah sangat penting dalam pembangunan ekonomi. Kajian oleh Inkles dan Smith (1974) pula melihat bahawa sikap dan nilai masyarakat dapat menjadi penyokong kepada pemodenan institusi dan menggerakkan kemajuan masyarakat. Tambahan daripada itu, dalam masyarakat tradisional, hubungan kekeluargaan dan persaudaraan adalah sangat penting dan menjadi asas kekuatan sosial dan ekonomi. Pelan pembangunan di Malaysia, paling jelas bermula pada Pelan Malaysia ke-5, sangat menekankan aspek nilai, persepsi dan sikap. Pembangunan budaya ini sangat diberi penekanan dan sebagai suatu keperluan bagi mewujudkan pembaikan dan peningkatan pendapatan dan taraf hidup masyarakat. Giddens (1993) dalam *social transformation* dan *social reproduction* telah juga memperlihatkan pentingnya sikap dan tindak tanduk masyarakat sebagai mekanisme yang menggerakkan perubahan. Jika struktur budayanya hendak dikekalkan, maka masyarakat tersebut akan berusaha menyampaikan budaya dari satu generasi ke satu generasi yang lain. Kalau perubahan yang dipilih, mereka boleh bekerjasama mencapai matlamat yang sama atau bertindak lebih agresif.

Kajian mengenai pembangunan nelayan yang pernah dilakukan di kalangan nelayan pantai negeri Melaka (1993) memperlihatkan secara perbandingan purata pendapatan antara nelayan komersial dengan nelayan tradisional. Kebanyakan daripada nelayan tradisional berpendapatan kurang daripada RM370 sebulan sedangkan menurut Laporan Kajian Sosioekonomi Nelayan 1995, nelayan komersil berpendapatan secara purata lebih RM900 sebulan. Pendekatan yang dijangkakan dapat meningkatkan taraf hidup nelayan ini ialah dengan mengadakan projek-projek sosial yang bertujuan membawa pembangunan sosial dan meningkatkan potensi sumber manusia nelayan, yang dapat dimainkan oleh LKIM.

Kajian Pembangunan Nelayan di Kawasan Pembangunan Nelayan Besut, Terengganu (1994) pula menjurus kepada mempersoalkan tentang rancangan-rancangan pembangunan untuk meninggikan taraf hidup kaum nelayan. Antara hasil kajian ini mendapati penyusunan semula penempatan, program dan rancangan pembangunan ke atas kampung nelayan tradisional mampu meningkatkan sosioekonomi dan kehidupan para nelayan di Besut.

Apa yang jelas hendak dikemukakan ialah pemerhatian kepada aspek ekonomi masyarakat nelayan ini memerlukan penelitian bersama aspek budaya, struktur sosial, sistem nilai dan kepercayaan. Faktor-faktor sosiologikal ini bertindak sebagai penghalang dan penggalak terhadap pembaharuan-pembaharuan yang hendak dilaksanakan.

2.2. Sosiobudaya

Konsep sosiobudaya merupakan satu konsep yang menekankan perhubungan antara masyarakat dengan budaya seperti cara hidup dan adat istiadat (Kamus Dewan, 2000). Berdasarkan definisi yang diberikan tersebut maka perbincangan sosiobudaya turut meliputi konsep kemasyarakatan, komuniti, institusi, kebudayaan, norma, nilai, sikap, proses sosialisasi serta interaksi sosial dalam masyarakat.

2.2.1 Masyarakat

Biesanz dan Biesan (1969) menghuraikan masyarakat sebagai suatu sistem kompleks di kalangan individu-individu dan kelompok-kelompok yang berkongsi nilai-nilai simbolik, kepercayaan, norma-norma biasa yang merupakan sebahagian daripada kebudayaan. Sifat kebergantungan sedemikian menjadikan manusia saling memerlukan antara satu sama lain dalam kehidupan. Sebuah masyarakat juga lazimnya terdiri daripada sejumlah manusia yang berhubung dan mempunyai kesatuan sosial serta kebudayaan bagi mewujudkan suatu persamaan di antara mereka.

Pemahaman tentang jenis dan struktur masyarakat juga merupakan aspek penting dalam memahami konsep sosiologi. Struktur masyarakat membolehkan manusia dikelaskan kepada jenis-jenis pergantungan kepada teknologi yang digunakan bagi membolehkan mereka hidup dalam persekitaran semulajadi. Selain dari itu, struktur masyarakat juga bermakna wujud status dan kelas sosial dalam sesebuah masyarakat tersebut. Status seseorang dalam masyarakat dapat menentukan kedudukan seseorang individu dalam masyarakat dan cara individu tersebut harus berhubung dengan orang lain dalam masyarakat terbabit. Terdapat juga perubahan status dalam masyarakat yang melibatkan mobiliti sosial. Ia bermaksud perubahan kedudukan seseorang sama ada dalam kelas atau status dan berlaku dalam keadaan menegak atau mendatar.

2.2.2 Komuniti

Konsep sosiobudaya dapat dihuraikan dengan lebih terperinci dengan melihat kepada elemen-elemen komuniti. Komuniti bermaksud kumpulan orang yang tinggal di sesuatu daerah atau negara (Kamus Dewan, 2000). Suatu penerangan yang lebih jelas tentang komuniti boleh dilihat seperti berikut:

- i. Satu kumpulan manusia
- ii. Di dalam suatu kawasan geografi
- iii. Pembahagian kerja kepada fungsi-fungsi khusus dan saling berkait
- iv. Satu kebudayaan dan sistem sosial yang mengaturkan aktiviti-aktiviti mereka
- v. Ahli-ahli yang sentiasa sedar tentang perpaduan serta menjadi sebahagian komuniti tersebut

- vi. Ahli-ahlinya bertindak dengan cara bersatu-padu dan teratur.

Secara tuntasnya, pengertian komuniti juga mempunyai perkaitan dengan pengertian masyarakat kerana kedua-duanya mempunyai ciri-ciri yang sama dari segi perkongsian budaya dan juga terdapat suatu sistem sosial yang memandu cara perhubungan antara manusia di dalam kelompok berkenaan. Kewujudan komuniti atau masyarakat juga penting ke arah mewujudkan sebuah negara yang bersatu-padu. Lantaran itu, komuniti memainkan beberapa peranan iaitu:

- i. Menggalakkan proses penyebaran unsur-unsur kebudayaan dari satu individu kepada individu yang lain dan daripada satu masyarakat kepada masyarakat yang lain, yang juga disebut proses difusi.
- ii. Memupuk usaha ke arah penyelesaian konflik secara akomodasi melalui interaksi secara aman dan damai antara kelompok-kelompok yang berkonflik.
- iii. Mewujudkan integrasi nasional iaitu antara masyarakat majmuk atau berbilang kaum seperti yang diusahakan dalam konteks negara Malaysia.

2.2.3 Institusi

Sesebuah masyarakat tidak dapat berfungsi dengan sempurna tanpa adanya badan-badan tertentu yang mengawal dan mengatur fungsi di dalamnya. Badan yang bertanggungjawab memainkan peranan berkenaan dikenali sebagai institusi. Menurut Kamus Dewan Edisi Ketiga, institusi bermaksud badan atau organisasi yang ditubuhkan untuk sesuatu tujuan tertentu.

Peranan institusi sememangnya tidak boleh dinafikan di mana ia dianggap sebagai suatu sistem perhubungan sosial yang teratur dengan nilai-nilai serta prosedur biasa yang diterima oleh masyarakat untuk memenuhi keperluan asas masyarakat tersebut. Di negara kita, institusi-institusi yang memainkan peranan penting adalah:

- i. Institusi kekeluargaan
- ii. Agama
- iii. Kerajaan

- iv. Ekonomi
- v. Pendidikan

Contoh sebuah institusi yang memainkan peranan dalam memenuhi keperluan dan menjaga kebajikan masyarakat nelayan di Malaysia ialah Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM). Penubuhan LKIM adalah atas tujuan tertentu iaitu memastikan bahawa kebajikan masyarakat nelayan di negara ini sentiasa terjaga serta memajukan sektor perikanan di Malaysia (Ucapan Dato' Seri Abdullah Haji Ahmad Badawi, 1999).

(a) Mersing

(b) Pontian

Gambar 2.1 Bangunan Persatuan Nelayan Kawasan

Peranan LKIM sebagai *role of governance* adalah untuk mengenalpasti kekuatan dan kelemahan yang wujud dalam komuniti yang didukung dan dibangunkan oleh program pembangunan manusia. LKIM perlu memainkan peranan penting mengenalpasti sumber-sumber motivasi, kecenderungan tingkah laku, pola-pola perlakuan komuniti nelayan yang boleh menjadi sebatian dengan nilai budaya yang ada. Tindakan begini dapat membantu LKIM bertindak, menghambat dan menggerakkan komuniti nelayan melalui usaha pendidikan bagi membolehkan program-program pembangunan manusia dijalankan. Justeru itu, ia mampu mengurangkan kadar kemiskinan yang dialami masyarakat di perkampungan nelayan ini.

2.2.4 Kebudayaan

Penekanan kepada aspek budaya menjadi sangat relevan dalam kajian ini kerana analisis masyarakat tidak dapat dipisahkan daripada latar belakang budayanya. Ia memerlukan pemahaman budaya masyarakat terlebih dahulu sebelum keseluruhan

sistem kehidupan masyarakat dapat dikaji dan difahami. Malah paradigma pembangunan kini telah berubah dengan meletakkan empasis kepada persoalan budaya yang pastinya melibatkan manusia dan alam kehidupannya sebagai dimensi utama. Kepentingan budaya dilihat sebagai merangkumi empat elemen asas yang sangat penting iaitu nilai, norma kepercayaan dan simbol-simbol yang menjadi ekspresi masyarakat kajian.

Memandangkan konsep sosiobudaya menekankan perhubungan antara masyarakat dengan budaya, maka kebudayaan merupakan satu lagi aspek utama bagi menjelaskan dengan lebih terperinci konsep sosiobudaya berkenaan. Namun demikian, budaya bukanlah perkara yang mudah untuk dijelaskan dalam suatu konteks yang jelas kerana ia meliputi seluruh cara hidup sesebuah masyarakat daripada cara mereka berfikir, cara mereka melihat dunia, perhubungan sesama manusia dan perhubungan dengan alam sekitar, cara berinteraksi dan bertingkah laku, dan penentuan nilai untuk diamalkan dalam kehidupan seharian (Asma, 1996).

Oleh yang demikian, sarjana budaya sering kali bercanggah pendapat tentang apa yang dimaksudkan sebagai budaya. Namun begitu, ia masih berupaya mencari persamaan iaitu kebudayaan adalah hasil ciptaan manusia (Mustafa, 1985). Terdapat beberapa ciri kebudayaan iaitu:

- i. Boleh dikongsi
- ii. Boleh dipelajari
- iii. Boleh diwarisi
- iv. Bersifat universal
- v. Dinamik dan boleh diperbaiki
- vi. Mempunyai lambang dan slogan
- vii. Memberi kesan
- viii. Pandangan dunia
- ix. Berpola dan berstruktur
- x. Bersimbolik

Umumnya, kebudayaan merangkumi unsur-unsur abstrak dan bukan abstrak (material), pemikiran, kejiwaan dan kerohanian. Kedua-dua bahagian memainkan

peranan penting dalam pembentukan entiti ketamadunan sesuatu bangsa yang berdaulat. Budaya adalah komponen penting dalam strategi pembangunan kerana pandangan masyarakatlah sebenarnya yang menentukan tindakan dan kecenderungan mereka untuk berubah dan mencorakkan strategi pembangunan. Asas kemajuan sesuatu masyarakat diukur daripada keupayaan-keupayaan dalam budaya bangsa itu sendiri yang dinamik, fleksibel dan responsif kepada aliran perubahan.

2.2.5 Norma

Menurut Mohd. Salleh (1999), norma merupakan peraturan masyarakat mengenai tingkah laku yang betul atau salah dalam situasi tertentu. Dalam sesebuah masyarakat, norma sosial adalah kelakuan piawai yang dikongsi oleh anggota sesuatu kumpulan dan ahli di dalam kumpulan terbabit dijangka mematuhi. Ting Chew Peh (1983) menjelaskan bahawa ia biasanya dipersetujui bersama oleh sebilangan masyarakat mengenai rasional atau tidak sesuatu tingkah laku pada masa dan keadaan tertentu.

2.2.6 Nilai

Seterusnya, nilai juga terkandung di dalam aspek sosiobudaya sebagai salah satu daripada elemen-elemen budaya. Nilai merupakan idea-idea yang dikongsi oleh masyarakat tentang apa yang baik, betul dan dikehendaki (Syarifah Alawiah Alsagoff, 1985). Kajian tentang nilai adalah sangat penting kerana boleh membantu kepada pemahaman tentang perlakuan manusia. Lantaran itu, kedua-dua norma dan nilai mempunyai perkaitan yang rapat kerana pembentukan sesuatu norma dalam masyarakat biasanya dipandu oleh nilai yang dipegang oleh masyarakat berkenaan. Nilai turut ditakrifkan sebagai idea-idea yang dikongsi oleh masyarakat tentang apa yang baik atau buruk dalam sesebuah kebaikan (Mohd. Salleh, 1999).

Justeru itu, nilai boleh difahamkan sebagai sesuatu yang abstrak dan dilahirkan melalui tingkah laku dan amalan sesuatu masyarakat. Ia merupakan ukuran abstrak yang diperakui bersama dalam sesebuah masyarakat bagi menentukan cara-cara anggota berfikir dan bertindak dengan tujuan mencapai matlamat serta menggunakan segala

hasil tindakan. Nilai juga wujud dalam jangka masa di atas keperluan dan kepentingan tertentu.

Nilai memainkan peranan penting dalam sesebuah masyarakat di mana ianya bertindak mempengaruhi norma masyarakat seperti yang dijelaskan sebelum ini. Selain itu, perkongsian idea dan fikiran menyebabkan nilai berperanan menyatupadukan masyarakat serta memotivasikan masyarakat ke arah suatu hala tuju yang sama. Nilai juga berperanan mengawal tingkah laku negatif atau devian di kalangan anggota sesuatu masyarakat. Ini disebabkan masyarakat berkuasa memberikan tekanan sosial ke atas ahli-ahli yang menunjukkan tingkah laku yang bercanggah dengan nilai yang dipegang agar ahli berkenaan membetulkan tingkah laku supaya selari dengan norma masyarakat berkenaan. Seterusnya, nilai membolehkan masyarakat membuat pilihan di samping penting untuk pengkajian masyarakat berkenaan.

Kesimpulannya, nilai wujud pada tahap tidak sedar (unconscious level) dan kewujudannya hanya disedari melalui tindakan dan corak pemikiran yang sebenarnya dikawal oleh nilai yang ditetapkan oleh masyarakat.

2.2.7 Proses Sosialisasi

Pemahaman tentang sosiobudaya juga meliputi pemahaman tentang proses sosialisasi yang berlaku dalam sesebuah masyarakat. Berdasarkan definisi oleh Kamus Dewan Edisi Ketiga, sosialisasi ialah usaha memindahkan hak milik seseorang menjadi hak milik negara. Ia merupakan suatu proses yang kompleks serta memakan masa dan membolehkan manusia memperoleh sahsiah serta mempelajari kehidupan bermasyarakat.

Melalui proses sosialisasi, manusia boleh memenuhi keperluan emosi dan sosial kerana sudah menjadi lumrah bahawa manusia saling memerlukan antara satu sama lain. Lantaran itu, sosialisasi memainkan peranan penting bagi menghubungkan anggota-anggota dalam sesebuah komuniti atau masyarakat.

2.2.8 Interaksi Sosial

Melalui proses sosialisasi, manusia menjalin hubungan sesama anggota masyarakat dan mengadakan interaksi bagi menjaga hubungan tersebut. Interaksi sosial adalah penting bagi mengekalkan suasana harmoni di dalam sesebuah masyarakat. Oleh yang demikian, interaksi sosial boleh didefinisikan sebagai proses yang berlaku apabila manusia bertindak balas terhadap orang lain. Ia terdiri daripada semua tingkah laku sosial seperti berbual-bual, memberikan senyuman kepada orang lain, mengikuti telekonferens dan sebagainya.

Kesimpulannya, interaksi sosial berlaku apabila terdapat tindak balas antara individu. Apabila tindakan seseorang itu mempengaruhi atau dipengaruhi oleh tindakan orang lain, maka dikatakan bahawa interaksi sosial telah berlaku.

BAB IV

DAPATAN KAJIAN

4.1 Pengenalan

Bab ini akan membincangkan tentang penemuan kajian berhubung dengan pembangunan perkampungan tradisional nelayan negeri Johor dari perspektif sosio budaya di kawasan Endau, Mersing, Pontian Besar dan Tanjung Sedili. Data yang dianalisis untuk mendapatkan hasil kajian adalah merupakan data yang diperolehi melalui set soalan selidik yang dijawab oleh responden kajian.

Jadual 4.1 : Jumlah Borang Soal Selidik

Kawasan	Soal Selidik
Endau	36
Mersing	43
Tanjung Sedili	69
Pontian Besar	20
Jumlah	168

Analisis data kajian ini dibahagikan kepada empat bahagian. Bahagian pertama membincangkan tentang bahagian A bagi soal selidik, iaitu latar belakang responden yang dikaji. Bahagian kedua pula membincangkan tentang maklumat pembangunan insan. Analisis bahagian ini adalah berdasarkan kepada lima soalan yang berkaitan dengan aktiviti pembangunan insan yang telah diikuti oleh responden di perkampungan mereka dan kesan aktiviti dan latihan ke atas responden.

Bahagian ketiga iaitu bahagian C membincangkan maklumat sosio budaya di perkampungan nelayan responden kajian dan bahagian keempat iaitu bahagian D adalah berkaitan dengan maklumat pekerjaan responden yang bekerja sebagai nelayan.

Kesemua maklumat yang dikemukakan dalam bab ini adalah berdasarkan dapatan kajian yang diperolehi dari 168 responden yang berada di perkampungan tradisional nelayan di tiga kawasan yang terpilih di negeri Johor iaitu Endau, Mersing, Tanjung Sedili dan Pontian Besar. Dalam usaha menjalankan kajian ini, sebanyak 168 set soal selidik telah diedarkan melalui kaedah temubual di antara pembanci dan responden.

4.2 Demografi Kampung Kajian

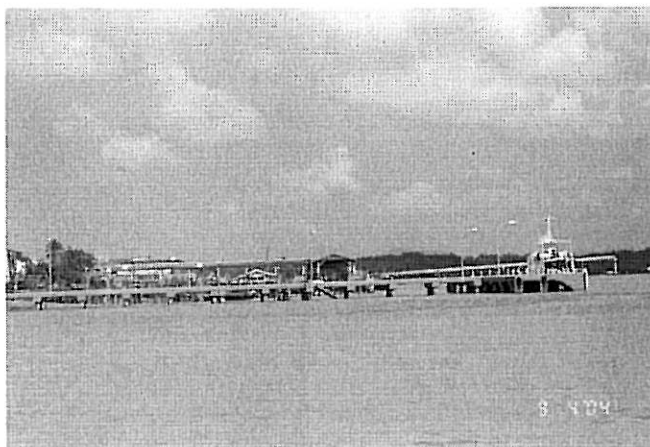
Demografi tiga penempatan utama kampung nelayan yang dikaji adalah berdasarkan kemudahan dan infrastruktur yang disediakan kepada setiap kampung. Berikut adalah jadual yang menunjukkan maklumat yang diperolehi.

Jadual 4.2 : Kemudahan Asas Kampung Kajian

Jenis Kemudahan	Tg. Sedili	Endau	Mersing	Pontian Besar
A. Rekreasi				☞
Padang Bola			√	
Padang Permainan Kanak-kanak			√	
B. Keagamaan				☞
Masjid	√		√	
Surau		√		
C. Kesihatan				☞
Pusat Kesihatan Desa	√		√	
Pusat Kesihatan Kecil				
Klinik Bidan		√		
D. Keselamatan				☞
Pusat Rukun Tetangga			√	
Pondok Polis	√			

E. Pendidikan				☞
Tadika/Tabika	✓	✓	✓	
Sekolah Rendah	✓	✓	✓	
Sekolah Agama	✓		✓	
Sekolah Menengah			✓	
Perpustakaan				
F. Kemasyarakatan				☞
Balai Raya	✓	✓	✓	
Pusat Kegiatan Desa	✓		✓	
G. Kemudahan Perhubungan				
Jalan Berturap	✓	✓	✓	
Jalan Tanah Merah	✓			
Denai				
Jambatan	✓		✓	
Jeti	✓		✓	
H. Lain-lain				☞
Pusat ICT Desa				
Wakil Pos/Peti Surat/Pos Bergerak			✓	
Pondok Telefon Awam	✓	✓	✓	
Wakaf	✓		✓	
Perhentian Menunggu Bas	✓	✓	✓	
Pasar			✓	
Kedai Runcit	✓	✓	✓	
Kedai lain	✓	✓	✓	
Bank/Bank Bergerak			✓	

☞ : Kemudahan tidak terletak di kampung berkenaan tetapi di bandar berdekatan.

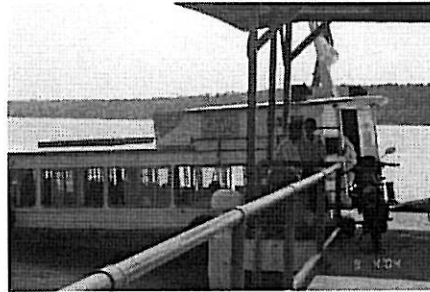
Gambar 4.1: Pembinaan Jambatan Bagi Menggantikan Bot Penumpang di Tanjung Sedili

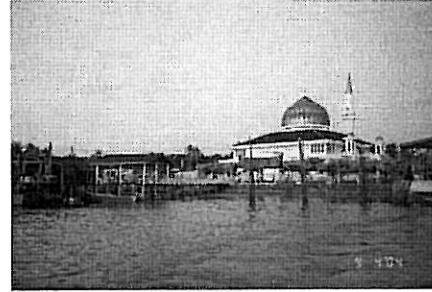
(a) Wakaf (Mersing)

(b) Kedai Kopi (Mersing)

(c) Bot Penumpang (Tanjung Sedili)

(d) Masjid (Tanjung Sedili)

Gambar 4.2: Jenis Kemudahan di Perkampungan Nelayan

4.3 Demografi Responden

Analisis demografi responden adalah berdasarkan kepada soalan-soalan yang dikemukakan kepada responden kajian dalam bahagian A soal selidik iaitu termasuklah jantina, umur, taraf perkahwinan, agama, bangsa, pekerjaan utama, sebab menjalankan pekerjaan, pendapatan bulanan, taraf pendidikan responden, bilangan anak, bilangan anak yang tinggal bersama, bilangan anak yang telah berhijrah, bilangan anak yang bersekolah, bilangan anak yang telah bekerja, taraf pendidikan tertinggi bagi anak responden, sumbangan anak yang berpendidikan peringkat diploma dan ke atas terhadap keluarga dan kampung serta persepsi responden terhadap pendidikan iaitu sama ada mereka mementingkan pendidikan dan percaya pendidikan dapat mengubah nasib keluarga. Analisis deskriptif iaitu kekerapan dan peratusan akan digunakan untuk menganalisis data demografi responden dan analisis ini dapat dilihat dalam bentuk jadual yang mudah difahami serta disokong dengan penerangan yang disertakan.

4.3.1 Jantina Responden

Keseluruhan responden yang terlibat di dalam kajian pembangunan perkampungan tradisional nelayan ini adalah lelaki iaitu seramai 168 responden.

4.3.2 Umur Responden

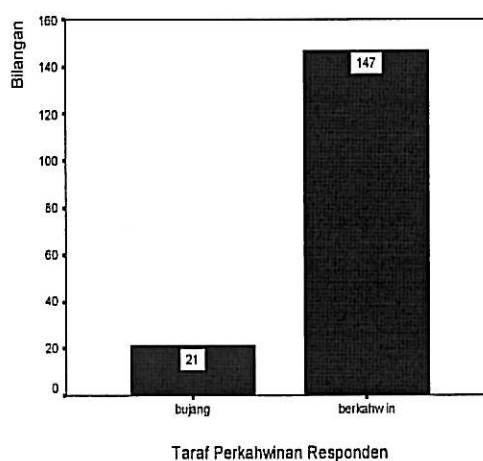
Jadual 4.3 menunjukkan taburan umur responden bagi kawasan kajian. Responden yang paling muda yang terlibat dalam kajian ini adalah berumur 20 tahun manakala responden yang tertua berumur 77 tahun. Dari jadual ini didapati majoriti nelayan adalah dalam lingkungan umur 51 tahun ke atas (45.2 peratus) dan diikuti dengan mereka yang berumur 41 hingga 50 tahun (25.6 peratus). Dapatan ini menunjukkan bahawa terdapat pelbagai peringkat umur nelayan.

Jadual 4.3 : Umur Responden

Umur	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
20 hingga 30	15	8.9
31 hingga 40	34	20.2
41 hingga 50	43	25.6
51 dan ke atas	76	45.2
Jumlah	168	100.0

4.3.3 Taraf Perkahwinan Responden

Rajah 4.1 : Taraf Perkahwinan Responden

Rajah 4.1 menunjukkan taburan taraf perkahwinan responden. Seramai 147 orang responden (87.5 peratus) telah berkahwin manakala 21 orang responden lagi iaitu 12.5 peratus masih bujang.

4.3.4 Agama Responden

Jadual 4.4 menunjukan taburan kekerapan dan peratusan responden mengikut agama responden. Responden yang beragama Islam adalah seramai 166 orang responden iaitu sebanyak 98.8 peratus. Manakala selebihnya iaitu sebanyak 1.2 peratus responden lagi beragama Buddha (2 orang). Ini kerana kajian ini bertujuan mengkaji kehidupan dan sosio budaya nelayan Melayu dan mereka beragama Islam.

Gambar 4.3 : Masjid sebagai Simbol Agama Islam

Jadual 4.4 : Agama Responden

Agama Responden	Kekerapan (<i>f</i>) (<i>N</i> = 168)	Peratus (%)
Islam	166	98.8
Bukan Islam	2	1.2
Jumlah	168	100.0

4.3.5 Bangsa

Berdasarkan Jadual 4.5, didapati majoriti responden terdiri daripada bangsa Melayu iaitu sebanyak 97.6 peratus berbanding bukan Melayu sebanyak 2.4 peratus.

Jadual 4.5 : Bangsa Responden

Bangsa Responden	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Melayu	164	97.6
Bukan Melayu	4	2.4
Jumlah	168	100.0

4.3.6 Pekerjaan Utama

Jadual 4.6 menunjukkan pekerjaan utama responden. Majoriti responden iaitu seramai 91.7 peratus (154 responden) menjadikan aktiviti nelayan sebagai pekerjaan utama mereka. Manakala selebihnya iaitu sebanyak 8.3 peratus (14 responden) merupakan penduduk tetap diperkampungan nelayan dan tidak menjadi nelayan sepenuh masa tetapi menjalankan pekerjaan-pekerjaan lain seperti pembuat bot, peraih dan peniaga.

Jadual 4.6: Pekerjaan Utama Responden

Pekerjaan Utama Responden	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Nelayan	154	91.7
Lain-lain	14	8.3
Jumlah	168	100.0

4.3.7 Sebab Menjalankan Pekerjaan Ini

Berdasarkan Jadual 4.7, didapati majoriti responden atau 29.2 peratus responden menyatakan bahawa mereka menjalankan pekerjaan disebabkan faktor warisan. Manakala sebanyak 25.6 peratus responden bekerja disebabkan minat. 11.3 peratus responden pula bekerja disebabkan warisan dan minat. Seterusnya, kekerapan responden yang bekerja disebabkan faktor warisan, minat dan kemahiran adalah sebanyak 10.1 peratus. Selain itu, 6.0 peratus responden memberikan alasan minat dan kemahiran sebagai faktor menjalankan pekerjaan mereka, dan 3.6 peratus lagi menjadikan alasan warisan, menguntungkan dan kemahiran sebagai sebab

menjalankan pekerjaan. Akhir sekali, sebanyak 0.6 peratus responden menjalankan pekerjaan disebabkan oleh warisan, minat dan menguntungkan dan kemahiran.

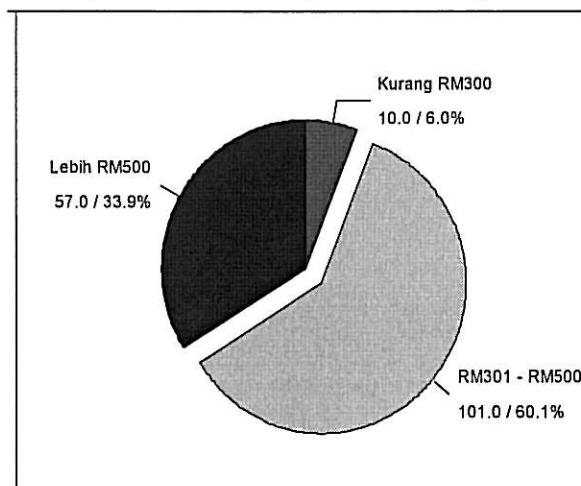
Jadual 4.7 : Sebab menjalankan pekerjaan

Sebab	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Warisan	49	29.2
Minat	43	25.6
Menguntungkan	1	0.6
Kemahiran	11	6.5
Warisan dan minat	19	11.3
Warisan, minat dan menguntungkan	8	4.8
Warisan, minat dan kemahiran	17	10.1
Minat dan kemahiran	10	6.0
Minat, menguntungkan dan kemahiran	6	3.6
Warisan, minat, menguntungkan dan kemahiran	1	0.6
Lain-lain	2	1.2
Jumlah	168	100.0

4.3.8 Pendapatan Responden

Rajah 4.2 mempamerkan taburan pendapatan bulanan 168 orang responden yang dikaji.

Rajah 4.2 : Taburan Pendapatan Bulanan Responden

Hasil kajian menunjukkan gaji paling minumum yang diperolehi oleh responden adalah RM200 (2 orang) dan yang paling maksimum adalah RM3000 (1 orang). Min purata gaji responden kajian pula adalah RM556 sebulan (tidak termasuk seorang responden yang berpendapatan RM3000) .

Didapati paling ramai responden adalah berpendapatan antara RM301 hingga RM500 sebulan dan ini jelas ditunjukkan dalam Rajah 4.2 iaitu sebanyak 60.1 peratus (101 orang). Manakala, sebanyak 33.9 peratus (57 orang) responden berpendapatan lebih daripada RM500 sebulan. Seterusnya, responden yang berpendapatan kurang daripada RM300 iaitu di bawah paras kemiskinan dan perlu diberikan perhatian adalah sebanyak 6.0 peratus (10 orang).

4.3.9 Taraf Pendidikan Responden

Berdasarkan kepada Jadual 4.8, majoriti responden iaitu 63.1 peratus mempunyai kelulusan di peringkat sekolah rendah. Manakala kekerapan bagi responden yang berkelulusan sekolah menengah pula adalah sebanyak 10.1 peratus dan responden yang tidak bersekolah serta responden yang mempunyai kelulusan PMR/SRP adalah masing-masing sebanyak 7.7 peratus. Selain itu, sebanyak 11.3 peratus responden lagi berkelulusan SPM.

Jadual 4.8 Taraf Pendidikan Responden

Taraf Pendidikan Responden	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Tidak bersekolah	13	7.7
Sekolah rendah	106	63.1
Sekolah menengah	17	10.1
PMR/SRP	13	7.7
SPM	19	11.3
Jumlah	168	100.0

4.3.10 Bilangan Anak

Jadual 4.9 menunjukkan taburan bilangan anak responden. Majoriti responden iaitu 16.7 peratus (28 orang) mempunyai anak seramai 4 orang. Hanya seorang responden yang telah berkeluarga tetapi belum memiliki cahaya mata. Jadual ini juga menunjukkan bahawa sebilangan besar daripada mereka mempunyai anak seramai 4 hingga 7 orang iaitu sebanyak 52.4 peratus.

Jadual 4.9 Bilangan Anak Responden

Bilangan anak	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
0	22	13.1
1	9	5.4
2	16	9.5
3	9	5.4
4	28	16.7
5	22	13.1
6	19	11.3
7	19	11.3
8	7	4.2
9	7	4.2
10 dan ke atas	10	6.0
Jumlah	168	100

4.3.11 Bilangan anak yang tinggal bersama

Jadual 4.10 menunjukkan taburan bilangan anak yang tinggal bersama responden. Dari maklumat yang ditunjukkan, didapati seramai 23.2 peratus (39 responden) telah mengabaikan soalan ini kerana berkemungkinan responden adalah bujang, responden tiada mempunyai anak ataupun anak tidak tinggal bersama. Majoriti mempunyai seorang atau dua orang anak yang tinggal bersama mereka. Secara keseluruhan dalam sesebuah rumah itu paling ramai anak yang tinggal bersama adalah di antara 1 hingga 5 orang iaitu sebanyak 64.3 peratus.

Jadual 4.10 : Bilangan Anak Tinggal Bersama Responden

Bilangan anak tinggal bersama	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
1	24	14.3
2	31	18.5
3	13	7.7
4	23	13.7
5	17	10.1
6	8	4.8
7	5	3.0
8	4	2.4
9	4	2.4
Tiada berkaitan	39	23.2
Jumlah	168	100

4.3.12 Bilangan anak yang berhijrah

Jadual 4.11 : Bilangan Anak Responden Yang Berhijrah

Bilangan anak berhijrah	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
1	13	7.7
2	22	13.1
3	10	6.0
4	20	11.9
5	6	3.6
6	3	1.8
7	5	3.0
8 dan ke atas	7	4.2
Tiada kaitan	82	48.8
Jumlah	168	100

Jadual 4.11 menunjukkan bilangan anak responden yang telah berhijrah sama ada di dalam perkampungan yang sama ataupun di luar kampung disebabkan telah berkahwin, bekerja dan lain-lain. Sebanyak 13.1 peratus daripada keluarga yang

dikaji mempunyai seramai dua orang anak yang telah berhijrah. Ini diikuti oleh 11.9 peratus keluarga mempunyai bilangan empat orang anak yang berhijrah. Sebanyak 48.8 peratus telah mengabaikan soalan ini sama ada tidak menjawab atau meninggalkan jawapan kosong kerana status perkahwinan dan tiada anak yang telah berhijrah.

4.3.13 Bilangan anak yang bersekolah

Jadual 4.12 : Bilangan anak responden yang bersekolah

Bilangan anak bersekolah	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
1	34	20.2
2	32	19.0
3	15	8.9
4	22	13.1
5 dan ke atas	9	5.4
Tiada kaitan	56	33.3
Jumlah	168	100

Jadual 4.12 di atas memaparkan taburan kekerapan dan peratusan bilangan anak responden yang masih bersekolah. Majoriti responden mempunyai seramai satu hingga empat orang yang masih bersekolah dan membentuk sebanyak 61.2 peratus. Hanya 5.4 peratus responden mempunyai bilangan anak yang bersekolah sekurang-kurangnya lima orang. Manakala bagi mereka yang mempunyai anak yang masih bersekolah ataupun anak lepasan sekolah atau berstatus bujang membentuk sebanyak 33.3 peratus daripada keseluruhan peratusan. Dengan dapatan ini boleh dirumuskan adalah sukar bagi nelayan-nelayan ini membiayai perbelanjaan persekolahan anak dengan hasil dapatan pendapatan bulanan mereka yang sebagaimana yang ditunjukkan dalam carta pai Rajah 4.2.

4.3.14 Bilangan anak yang telah bekerja

Jadual 4.13 menunjukkan bilangan anak responden yang telah bekerja. Hampir separuh daripada responden iaitu 47.0 peratus dikategorikan sebagai *Tiada Kaitan* disebabkan mempunyai anak yang duduk di rumah sepenuh masa, anak masih belajar, anak yang masih menganggur atau responden adalah masih bujang.

11.9 peratus responden dua orang anak yang telah bekerja. Sementara itu, sebanyak 16.7 peratus mempunyai sekurang-kurangnya 5 orang anak yang telah bekerja.

Jadual 4.13 : Bilangan anak responden yang bekerja

Bilangan yang bekerja	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
1	18	10.7
2	20	11.9
3	11	6.5
4	12	7.1
5 dan ke atas	28	16.7
Tiada kaitan	79	47.0
Jumlah	168	100.0

4.3.15 Taraf pendidikan anak responden

Jadual 4.14 menggambarkan bilangan anak-anak diperkampungan nelayan yang terlibat mengikut taraf tertinggi pendidikan mereka. Kebanyakan anak responden mempunyai kelulusan sehingga peringkat MCE/SPM iaitu seramai 318 orang. Bilangan yang dipaparkan termasuk mereka yang masih lagi berada dalam tingkatan lima sewaktu kajian ini dijalankan. Seterusnya 140 orang daripada anak-anak responden mempunyai kelulusan peringkat sekolah rendah. Bilangan ini juga termasuk anak-anak yang masih lagi menuntut di sekolah rendah. Walaupun tidak ramai anak-anak dari masyarakat nelayan ini yang telah berjaya diperingkat diploma dan ijazah, bilangan yang kecil ini merupakan model dan contoh bagi anak-anak yang lain untuk berjaya.

Berdasarkan temubual yang dijalankan ada terdapat anak-anak nelayan ini terpaksa menamatkan persekolahan di peringkat menengah rendah disebabkan kemiskinan, diskriminasi dan latar belakang keluarga.

Jadual 4.14 : Bilangan Anak Responden Mengikut Taraf Pendidikan

Taraf Pendidikan Tinggi Anak	BILANGAN ANAK (ORANG)
Tidak bersekolah	97
Sekolah rendah	140
Sekolah menengah	98
PMR/SRP	57
MCE/SPM	318
STPM	15
Sijil	3
Diploma	17
Ijazah	18

4.3.16 Sumbangan anak yang berpendidikan tinggi

Adalah lumrah dalam kehidupan, seseorang yang berjaya dalam sesebuah keluarga dapat sedikit sebanyak mengubah nasib keluarga mereka ke arah yang lebih baik. Berdasarkan dari tinjauan yang telah dijalankan dan ditunjukkan dalam Jadual 4.15 didapati anak responden yang mempunyai diploma dan ijazah memberikan sumbangan kepada:

a. Keluarga

Didapati 8.9% responden bersetuju anak mereka yang berkelulusan tinggi menyumbangkan bantuan dari segi kewangan manakala 1.2 peratus responden bersetuju anak mereka menyumbangkan bantuan dengan memberi segi tunjuk ajar seperti kelas bimbingan dan contoh kepada ahli keluarga yang lain. Manakala majoriti responden iaitu 151 orang atau 89.9 peratus menyatakan tiada apa-apa sumbangan yang telah diberikan. Hal ini disebabkan kebanyakan responden nelayan tidak mempunyai anak yang mempunyai tahap pendidikan yang tinggi dan ada di antara mereka tidak tinggal bersama keluarga.

b. Kampung Asal

Hanya seorang responden (0.6 peratus) menyatakan bahawa sumbangan yang telah diberikan oleh anak yang berpendidikan tinggi kepada kampung asal mereka adalah dalam bentuk kewangan, tunjuk ajar iaitu mengadakan tuisyen, sumbangan tenaga dalam aktiviti kampung serta mengadakan ceramah motivasi. Manakala majoriti responden iaitu 164 orang atau 97.6 peratus menyatakan bahawa anak yang berpendidikan tinggi tidak memberikan apa-apa sumbangan kepada kampung asal. Hal ini disebabkan tidak ramai anak nelayan yang melanjutkan pelajaran ke peringkat tinggi dan mereka yang berjaya lebih menumpukan kepada membantu keluarga mereka sendiri.

Jadual 4.15 : Sumbangan Anak Yang Berpendidikan Tinggi

	Kepada Keluarga		Kepada Kampung	
	Kekerapan	Peratusan	Kekerapan	Peratusan
Kewangan	15	8.9 %	1	0.6 %
Tunjuk Ajar	2	1.2 %	1	0.6 %
Tiada	151	89.9 %	164	97.6 %
Tenaga Dalam Aktiviti Kampung	-	-	1	0.6 %
Ceramah Motivasi	-	-	1	0.6 %
Jumlah	168	100.0%	168	100.0%

4.3.17 Nilai diri responden dan pendidikan

Jadual 4.16 menunjukkan taburan kekerapan dan peratusan responden yang bersetuju bahawa mereka mementingkan pendidikan. Hasil kajian mendapati majoriti responden iaitu 98.2 peratus memberikan pandangan bersetuju bahawa mereka mengambil berat tentang pendidikan anak-anak. Namun 1.8 peratus responden lagi kurang yakin dengan pendapat ini. Oleh itu mereka kurang mementingkan pendidikan di kalangan anak-anak atas sebab-sebab tertentu seperti tidak berkemampuan menampung kos persekolahan dan merasa selesa dengan kehidupan mereka.

Jadual 4.16 : Responden mementingkan pendidikan

No. Item	Soalan	YA	TIDAK	Jumlah
17	Adakah anda seorang yang mementingkan pendidikan?	165 (98.2%)	3 (1.8%)	168 (100%)

4.3.18 Responden percaya pendidikan mengubah nasib keluarga

Maklumat dari Jadual 4.17 berkait rapat dengan jadual 4.15. Bagi mereka yang mementingkan pendidikan, mereka percaya bahawa dengan tahap pendidikan yang lebih baik mampu mengubah nasib keluarga kepada keadaan yang lebih baik. Manakala bagi mereka yang tidak bersetuju iaitu sebanyak 1.8 peratus pada soalan 18 juga percaya bahawa pendidikan itu tidak dapat membantu mereka dalam mengubah nasib keluarga. Sikap yang sedemikian perlu dikaji dan diubah bagi membuka minda mereka supaya lebih bersikap positif dan terbuka.

Jadual 4.17: Responden percaya pendidikan mengubah nasib keluarga

No. Item	Soalan	YA	TIDAK	Jumlah
18	Adakah anda percaya pendidikan dapat mengubah nasib keluarga anda	165 (98.2%)	3 (1.8%)	168 (100%)

4.4 Bahagian B – Maklumat Pembangunan Insan

Bahagian ini membincangkan analisis yang dijalankan untuk bahagian pembangunan insan seperti program dan telah dijalankan, aktiviti dan persatuan yang disertai serta kesannya terhadap diri responden.

4.4.1 Program pembangunan insan yang telah diikuti

Jadual 4.18 menunjukkan taburan kekerapan responden yang menghadiri program pembangunan insan. Bagi program ceramah agama, peratusan responden yang terlibat adalah sebanyak 67.9 peratus (114 orang) atau majoriti responden. Ini diikuti dengan program membudayakan Al Quran iaitu sebanyak 58.0 peratus iaitu 94 orang. Bagi program pembangunan insan seperti marhaban/ nasyid / berzanji,

kekerapan responden yang terlibat adalah sebanyak 44.0 peratus (74 orang). Manakala penglibatan responden dalam program keluarga angkat pula adalah seramai 50 orang atau 29.8 peratus. Sementara itu, peratusan responden yang terlibat dalam aktiviti sukaneka pula adalah sebanyak 33.9 peratus. Bagi program usahawan desa, bilangan responden yang terlibat adalah sebanyak 6.5 peratus manakala penglibatan responden dalam aktiviti muzik tradisional pula adalah sebanyak 3.0 peratus. Akhir sekali, responden yang tidak tahu tentang program yang dijalankan adalah sebanyak 18.5 peratus.

Secara kesimpulannya, kebanyakan responden aktif mengikuti program-program berunsur keagamaan manakala program kemasyarakatan kurang mendapat sambutan di kalangan masyarakat nelayan.

Jadual 4.18 : Program pembangunan insan yang diikuti responden

Bil	Item soalan 19	YA	TIDAK
i	Ceramah agama	114 (67.9%)	54 (32.1%)
ii	Marhaban / Nasyid / Berzanji	74 (44.0%)	94 (56.0%)
iii	Membudayakan Al Quran	94 (56.0%)	74 (44.0%)
iv	Program Keluarga Angkat	50 (29.8%)	118 (70.2%)
v	Program Usahawan Desa	11 (6.5%)	157 (93.5%)
vi	Muzik Tradisional	5 (3.0%)	163 (97.0%)
vii	Sukaneka	57 (33.9%)	111 (66.1%)
viii	Tidak tahu program dijalankan	31 (18.5%)	137 (81.5%)

4.4.2 Persatuan / aktiviti yang dianggotai responden

Jadual 4.19 :Persatuan yang dianggotai responden

Bil	Item soalan 20	YA	TIDAK
i	Tidak terlibat	33 (19.6%)	135 (80.4%)
ii	Persatuan wanita (Isteri Nelayan)	8 (4.8%)	160 (95.2%)
iii	JKKK	53 (31.5%)	115 (68.5%)
iv	RELA	30 (17.9%)	138 (82.1%)
v	BELIA	15 (8.9%)	153 (91.1%)
vi	KOPERASI	28 (16.7%)	140 (83.3%)
vii	POLITIK	37 (22.0%)	131 (78.0%)
vii	PIBG	76 (45.2%)	92 (54.8%)

Jadual 4.19 menunjukkan penglibatan responden dalam aktiviti dan persatuan. 45.2 peratus responden atau majoriti responden adalah terlibat dalam persatuan PIBG di sekolah. Manakala responden yang terlibat dengan persatuan JKKK adalah sebanyak 31.5 peratus iaitu 53 orang. Bagi persatuan RELA dan koperasi, peratusan responden yang menganggotainya adalah sebanyak 17.9 peratus dan 16.7 peratus. Responden yang terlibat dengan politik pula adalah sebanyak 22.0 peratus. Isteri-isteri nelayan yang menganggotai persatuan wanita pula adalah sebanyak 4.8 peratus iaitu 8 orang. Dapatan ini menunjukkan bahawa kaum wanita kurang aktif dalam persatuan-persatuan walaupun dalam persatuan yang menjaga kebajikan kaum wanita sendiri seperti persatuan wanita.

4.4.3 Persatuan / Aktiviti Lain Yang Disertai

Didapati hampir keseluruhan responden kajian menganggotai persatuan nelayan dan hanya 22.6 peratus responden sahaja yang tidak menyertainya. 1.2 peratus responden menyertai persatuan nelayan dan juga menjadi ahli jawatankuasa

masjid. Manakala masing-masing 0.6 peratus responden atau seorang responden menyertai persatuan nelayan dan satu lagi persatuan lain iaitu khairat kematian, silat, tabika dan pertahanan awam. Majoriti responden iaitu 73.8 peratus atau 124 orang bagaimanapun hanya menganggotai satu persatuan sahaja, iaitu persatuan nelayan.

Namun begitu, sungguhpun kebanyakan responden merupakan ahli persatuan nelayan, mereka merasakan bahawa persatuan nelayan di perkampungan mereka kurang aktif dalam menjalankan aktiviti-aktiviti. Hal ini didapati berlaku di kawasan Pontian Besar di mana kebanyakan responden memberikan pendapat bahawa persatuan nelayan di kampung mereka tidak lagi aktif setelah bertukar tampok kepimpinan yang baru. Ini menimbulkan perasaan kesal di kalangan nelayan di sana.

Jadual 4.20 : Persatuan / Aktiviti Lain Yang Disertai

Persatuan	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Persatuan Nelayan	124	73.8
Persatuan Nelayan, AJK Masjid	2	1.2
Persatuan Nelayan, Khairat Kematian	1	.6
Persatuan Nelayan, Silat	1	.6
Persatuan Nelayan, Tabika	1	.6
Persatuan Nelayan, Pertahanan Awam	1	.6
Tiada	38	22.6
Jumlah	168	100.0

4.4.4 Pertubuhan lain yang dirasakan perlu di kampung

Responden telah memberikan pandangan berkenaan beberapa persatuan yang dirasakan patut diwujudkan di kampung ini. Antaranya ialah kumpulan wanita nelayan, persatuan anak nelayan, persatuan ibu tunggal, persatuan warga emas, persatuan pembangunan kampung dan lain-lain untuk mewujudkan satu komuniti yang dapat membela nasib-nasib pihak berkenaan agar tidak ditindas. Di samping itu, dengan adanya persatuan tersebut nelayan dan keluarga dapat menyalurkan rasa ketidakpuasan hati kepada pihak-pihak tertentu agar nasib keluarga nelayan akan terbela.

4.4.5 Latihan yang diikuti responden

Jadual 4.21 : Latihan yang diikuti responden

Latihan / kemahiran	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Terlibat	79	47.0
Tidak terlibat	89	53.0
Jumlah	168	100

Berdasarkan kepada Jadual 4.21, didapati sebanyak 53.0 peratus responden atau majoriti responden tidak terlibat dalam aktiviti latihan dan kemahiran. Manakala peratusan responden yang pernah mengikuti latihan ialah 47.0 peratus.

Jenis-jenis latihan yang diikuti oleh nelayan adalah seperti latihan membaik pulih enjin, ekosounder, GPS, jurumudi, kemahiran tekong, kursus pelayaran, menternak ikan, kursus mutu ikan, latihan menyelam dan lain-lain lagi yang berkaitan dengan peralatan yang digunakan seperti penggunaan pukat. Selain itu, responden turut mengikuti latihan yang bukan berkaitan dengan nelayan iaitu seperti keusahawanan, kursus bina semangat dan latihan cara berniaga.

4.4.6 Kesan program latihan dan kemahiran ke atas responden

Jadual 4.22 menunjukkan majoriti responden bersetuju mengatakan program latihan dan kemahiran yang telah mereka ikuti berjaya meningkatkan kemahiran dalam bidang kerja mereka (44.0 peratus), memperolehi pengetahuan dan ilmu yang baru (40.5 peratus) dan mengubah sikap mereka (32.7 peratus).

Jadual 4.22 : KesanLatihan/Kemahiran yang diikuti responden

Bil	Kesan Program Latihan	SETUJU
i	Meningkatkan kemahiran	74 (44.0%)
ii	Perubahan sikap	55 (32.7%)
iii	Mengubah cara saya berfikir	38 (22.6%)
iv	Peluang kerja lebih banyak	24 (14.3%)
v	Mendapat pengetahuan baru	68 (40.5%)

4.5 Bahagian C – Maklumat Sosio Budaya

4.5.1 Sosial dan kemasyarakatan

Jadual 4.23 menunjukkan taburan kekerapan dan peratusan responden bagi maklumat sosio budaya. Sebahagian besar iaitu 155 orang (92.3 peratus) bersetuju dengan pernyataan bahawa penduduk di perkampungan nelayan mempunyai semangat kejiranan yang kuat. Manakala sebanyak 124 orang (73.8 peratus) pula tidak bersetuju dengan pernyataan bahawa terdapat pertelingkahan berlaku di kampung mereka. Peratus responden yang bersetuju dengan pernyataan bahawa penduduk kampung selalu menjalankan kegiatan gotong royong adalah sebanyak 85.7 peratus iaitu merupakan majoriti responden. 93.5 peratus responden juga bersetuju dengan pernyataan bahawa ziarah-menziarahi di antara jiran telah menjadi budaya penduduk kampung. Jadual ini juga menunjukkan terdapat masih ramai lagi anak-anak nelayan tercicir dalam pelajaran dan ini diakui oleh 39.9 peratus (67 orang) responden.

Jadual 4.23 : Maklumat kemasyarakatan

Soalan sosial dan kemasyarakatan	1	2	3
	Setuju	Tidak Pasti	Tidak Setuju
	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)
24 Penduduk kampung di sini mempunyai semangat kejiranan yang kuat	155 (92.3)	8 (4.8)	5 (3.0%)
25 Pertelingkahan diantara jiran-jiran selalu berlaku di kampung ini	12 (7.1)	32 (19.0)	124 (73.8)
26 Penduduk kampung ini selalu menjalankan kegiatan gotong royong	144 (85.7)	11 (6.5)	13 (7.7)
28 Ziarah menziarahi jiran adalah menjadi budaya penduduk disini	157 (93.5)	4 (2.4)	7 (4.2)
29 Ramai anak yang tercicir di dalam pelajaran kampung ini	67 (39.9)	37 (33.9)	44 (26.2)

Gambar 4.4 : Masyarakat mementingkan gotong-royong
(Mersing)

4.5.2 Hubungan kekeluargaan

Jadual 4.24 seterusnya menunjukkan lebih daripada separuh responden bersetuju bahawa pemuda-pemudi menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan apabila berlaku masalah. Akhir sekali, sebanyak 44.0 peratus responden tidak bersetuju bahawa pemuda-pemudi di kampung mereka mementingkan hubungan dengan kawan-kawan berbanding dengan ibubapa mereka sendiri. Secara keseluruhannya, masyarakat yang dikaji ini mempunyai hubungan kekeluargaan

yang erat. Ini disokong dengan dapatan 98.2 peratus bersetuju bahawa hubungan mereka dengan keluarga adalah rapat.

Jadual 4.24 : Maklumat kekeluargaan

Soalan kekeluargaan	1	2	3
	Setuju	Tidak Pasti	Tidak Setuju
	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)	<i>f</i> (%)
27 Hubungan kekeluargaan di kampung ini sangat rapat	151 (89.9)	11 (6.5)	6 (3.6)
30 Pemuda-pemudi di kampung selalu menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan apabila berlaku masalah	89 (53.0)	47 (28.0)	32 (19.0)
31 Pemuda-pemudi di kampung mementingkan hubungan dengan kawan-kawan berbanding ibubapa	57 (33.9)	37 (22.0)	74 (44.0)
32 Hubungan saya (responden) dengan keluarga rapat	165 (98.2)	2 (1.2)	1 (0.6)
33 Saya (responden) selalu menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan apabila berlaku masalah	142 (84.5)	5 (3.0)	21 (12.5)
34 Saya (responden) mementingkan hubungan dengan kawan-kawan berbanding ibu bapa	41 (24.4)	24 (14.3)	103 (61.3)

4.5.3 Kepimpinan kampung

Jadual 4.25 menunjukkan maklumat kepimpinan kampung dan hubungan mereka dengan ketua dan JKKK kampung. 76.8 peratus responden bersetuju bahawa kepimpinan yang ditunjukkan oleh ketua kampung adalah baik, 11.9 peratus tidak bersetuju dan 11.3 peratus tidak pasti sama ada kepimpinan yang ditunjukkan oleh ketua kampung itu baik atau sebaliknya.

Jadual 4.25 Maklumat kepimpinan kampung

Soalan kepimpinan kampung	1	2	3
	Setuju	Tidak Pasti	Tidak Setuju
	<i>f</i>	<i>f</i>	<i>f</i>
	(%)	(%)	(%)
35 Kepimpinan yang ditunjukkan oleh ketua kampung disini baik	129 (76.8)	19 (11.3)	20 (11.9)
36 Ketua kampung senang untuk didekati	136 (81.0)	16 (9.5)	16 (9.5)
37 Ketua kampung sentiasa ada bila diperlukan	130 (77.4)	25 (14.9)	13 (7.7)
38 Ahli Jawatan Kuasa Keselamatan Kampung (JKKK) dipilih mengikut suara ramai	109 (64.9)	25 (14.9)	34 (20.2)
39 JKKK boleh dijadikan tempat mengadu apabila berlaku masalah di dalam kampung ini	127 (75.6)	21 (12.5)	20 (11.9)
40 Saya faham tentang peranan dan fungsi yang dijalankan oleh JKKK kampung	122 (72.6)	32 (19.0)	14 (8.4)

Gambar 4.5: Ahli Persatuan Nelayan dan Pembanci

136 orang (81.1 peratus) bersetuju menyatakan ketua kampung di perkampungan nelayan ini senang untuk didekati manakala 9.5 peratus tidak bersetuju. Seterusnya sebanyak 77.4 peratus responden bersetuju ketua kampung mereka sentiasa ada apabila diperlukan. Ahli jawatankuasa keselamatan kampung (JKKK) dipilih mengikut suara ramai dan ini disetujui oleh 64.9 peratus responden bersetuju dengan kenyataan ini tetapi 20.2 peratus responden menyangkal kebenaran kenyataan ini. Sebanyak 75.6 peratus bersetuju bahawa JKKK boleh dijadikan

tempat untuk mengadu apabila berlakunya masalah di kampung. Majoriti responden faham mengenai peranan dan fungsi yang perlu dijalankan oleh JKKK kampung iaitu 72.6 peratus tetapi 8.4 peratus masih tidak faham tentang peranan yang perlu dimainkan oleh JKKK untuk kebaikan mereka.

4.5.4 Gejala Sosial

Jadual 4.26 adalah menunjukkan taburan kekerapan dan peratusan bagi maklumat masalah sosial di kampung nelayan kajian. Dari pangkat yang diberikan didapati, dadah merupakan masalah utama dalam masyarakat kajian ini. Dapatan ini tidak memeranjatkan kerana dadah memang diakui masalah sosial masyarakat luar bandar terutamanya di kalangan remaja Melayu. Sebanyak 61.9 peratus responden bersetuju bahawa kegiatan merosakkan harta benda awam (vandalisme) juga turut berlaku dan gejala sosial ini jatuh ke pangkat yang kedua dalam senarai masalah sosial yang berlaku. 42.9 peratus responden bersetuju bahawa golongan remaja juga gemar membuang masa dengan melepak. Sumbang mahram juga tidak dinafikan kewujudannya dalam kampung nelayan kajian dan dipersetujui oleh 10.1 peratus responden tetapi 62.5 peratus tidak bersetuju dengan kenyataan tersebut.

Seterusnya, kegiatan lumba haram tidak dianggap sebagai masalah serius dan menjadi kegilaan remaja kampung kerana untuk membeli kenderaan di kalangan remaja adalah di luar kemampuan mereka. Walau bagaimanapun lumba haram diakui oleh 18.5 peratus sebagai satu gejala di kampung mereka. Masalah HIV dan Aids turut berlaku, responden bersetuju adalah sebanyak 20.8 peratus, manakala tidak bersetuju adalah sebanyak 46.4 peratus. Selain itu sebanyak 33.9 peratus responden tidak bersetuju bahawa masalah sosial seperti pergaulan bebas berlaku di antara lelaki dan perempuan. 30.4 peratus responden tidak pasti dengan masalah sosial tersebut dan 24.4 peratus adalah bersetuju. 56.5 peratus responden tidak bersetuju kegiatan pecah rumah sering berlaku di kampung terutama pada waktu malam manakala 26.2 peratus bersetuju masalah ini ada berlaku.

Jadual 4.26 : Maklumat gejala sosial

Jenis Gejala sosial	1	Pangkat
	Setuju <i>f</i> (%)	
41 Vandalisme	104 (61.9)	2
42 Dadah	122 (72.6)	1
43 Melepak	72 (42.9)	3
44 Sumbang Mahram	17 (10.1)	8
45 Lumba Haram	31 (18.5)	7
46 Masalah HIV/Aids	35 (20.8)	6
47 Pergaulan bebas lelaki dan perempuan	41 (24.4)	5
48 Pecah rumah	44 (26.2)	4

4.5.4.1 Gejala sosial mengikut pangkat

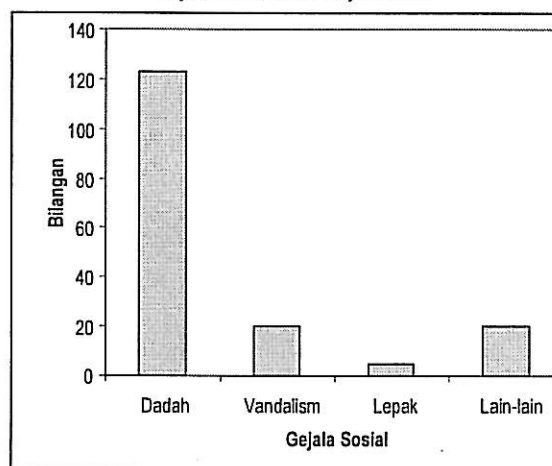
Jadual 4.27 menunjukkan gejala sosial yang paling kerap berlaku di perkampungan nelayan yang dikaji. Responden diminta supaya menyatakan tiga gejala yang paling utama mengikut keseriusan gejala tersebut. 73.2 peratus (123 responden) menyatakan gejala dadah adalah masalah sosial yang utama yang perlu dititik beratkan. Walaupun masalah ini bukan dianggap baru oleh banyak pihak tetapi dadah masih bermaharajalela dalam merosakkan generasi muda. Kemudian diikuti dengan kegiatan vandalisme iaitu sebanyak 11.9 peratus. Dari tinjauan yang dibuat kegiatan vandalisme ini jelas kelihatan contohnya melalui keadaan pondok telefon, kedudukan gagang yang tidak sempurna, kabel yang putus dan pondok telefon dibakar tanpa sebab. Selain itu masalah sosial seperti lepak juga turut merunsingkan masyarakat nelayan yang dikaji.

Jadual 4.27 : Gejala sosial mengikut pangkat keseriusan

Tiga Gejala sosial	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Dadah	123	73.2
Vandalism	20	11.9
Lepak	5	3.0
Lain-lain	20	11.9

Maklumat dari jadual ini juga dipamerkan dalam carta palang di bawah.

Rajah 4.3 : Taburan Gejala sosial

Dari Rajah 4.3 ini dadah sememangnya jelas merupakan masalah utama di kalangan penempatan nelayan dan dikaji berbanding dengan masalah sosial yang lain.

4.5.4.2 Punca gejala sosial

Antara pandangan yang diberikan oleh responden apabila ditanya mengapa masalah sosial dan jenayah berlaku di kampung, responden berpandangan masalah – masalah ini berpunca daripada kegiatan dadah yang masih wujud di kalangan penduduk tempatan tanpa mengenal usia, bekalan dadah mudah diperolehi, pengaruh rakan sebaya, diri sendiri tidak pandai berfikir, mudah terpengaruh, ibu bapa yang tidak mengambil berat mengenai anak, berlatar belakangkan keluarga yang bermasalah, kurang pendidikan, malas bekerja dan adalah normal seseorang remaja itu suka memberontak dan mencuba sesuatu yang baru.

4.5.4.3 Cadangan mengatasi gejala sosial

Daripada soal selidik dan temubual yang dijalankan, beberapa cadangan dan pandangan diperolehi untuk membendung kegiatan yang tidak sihat di kalangan golongan muda. Antaranya adalah cadangan supaya para remaja dihantar ke pusat latihan kemahiran untuk mengisi masa mereka, menubuhkan jawatankuasa bagi membanteras masalah tersebut, JKKK seharusnya lebih memainkan peranan dan anggota RELA juga seharusnya turut berkerjasama seperti membuat rondaan dan memantau kegiatan yang tidak sihat ini dari semasa ke semasa. Selain itu responden berpendapat supaya pihak polis membuat pemantauan dan rondaan dari semasa ke semasa dengan lebih kerap, membuat serbuan ke tempat tumpuan mereka berkumpul agar dalang utama dalam masalah dadah ini dapat diberkas. Program membina insan juga turut disarankan seperti memberikan program motivasi kepada remaja, ceramah agama untuk menyedarkan para remaja akan tanggungjawab mereka supaya kegiatan yang tidak bermoral dapat dikurangkan di kalangan belia.

4.5.4.4 Tindakan ke atas masalah peribadi dan sosial

Hasil kajian mendapati, sekiranya responden menghadapi masalah berkaitan dengan peribadi, responden lebih selesa berhubung dengan keluarga sendiri seperti ibubapa atau adik beradik. Manakala jikalau responden menghadapi masalah keluarga, mereka akan menyelesaikan sesama ahli keluarga. Jika masalah yang melibatkan kewangan, mereka akan memohon bantuan dari keluarga dan sekiranya lebih kritikal, mereka akan cuba membuat pinjaman daripada persatuan nelayan, majikan atau perseorangan. Bagi masalah yang berkaitan dengan sosial dan jenayah pula, kebanyakan responden akan melaporkan kejadian tersebut kepada polis dan JKKK kampung untuk tindakan yang selanjutnya.

4.5.5 Penempatan

4.5.5.1 Jenis rumah

Jadual 4.28 menunjukkan jenis rumah yang didiami oleh responden. Kebanyakan responden mendiami rumah papan iaitu sebanyak 34.5 peratus, diikuti dengan rumah batu iaitu 33.3 peratus. Manakala bagi rumah separa batu dan separa papan adalah sebanyak 26.8 peratus.

Jadual 4.28 : Jenis Rumah Responden

	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Tradisional	5	3.0
Batu	56	33.3
Papan	58	34.5
Separa batu/ separa Papan	45	26.8
Lain-lain	4	2.4
Jumlah	168	100.0

(a) Rumah Tradisional (Pontian)

(b) Rumah Batu (Tanjung Sedili)

(c) Taman Nelayan (Endau)

(d) Kampung Nelayan Tersusun (Endau)

Gambar 4.6 : Jenis Penempatan Nelayan

Responden yang mendiami rumah tradisional adalah 3.0 peratus. Selain daripada itu, terdapat 2.4 peratus responden yang mendiami rumah bot sebagai tempat kediaman mereka.

4.5.5.2 Taraf pemilikan rumah

Jadual 4.29 : Taraf pemilikan Rumah Responden

Taraf Pemilikan	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Milik Keluarga	20	11.9
Milik Sendiri	124	73.8
Sewa	19	11.3
Majikan	5	3.0
Jumlah	168	100.0

Jadual 4.29 menunjukkan taraf pemilikan rumah responden. Rumah yang didiami dan merupakan milik sendiri adalah 73.8 peratus. Manakala responden yang tinggal di rumah yang disewa adalah sebanyak 11.3 peratus. Rumah yang didiami tetapi dipunyai oleh keluarga responden adalah 11.9 peratus dan rumah yang dipunyai atau disediakan oleh majikan adalah 3.0 peratus.

4.5.5.3 Jumlah bilik

Jumlah bilik yang terdapat dalam rumah responden ditunjukkan pada Jadual 4.30. Masih terdapat 3.0 peratus rumah responden yang tidak mempunyai bilik dan 14.9 peratus hanya mempunyai satu bilik sahaja. Dari pemerhatian didapati rumah responden sesak dan tidak sesuai terutamanya bagi mereka yang mempunyai ramai anak yang terdiri daripada anak lelaki dan perempuan. Suasana ini sememangnya tidak sesuai dalam sistem kekeluargaan dan perkembangan anak-anak. Majoriti dari rumah responden mempunyai dua bilik iaitu 41.7 peratus manakala hanya 28.0 peratus sahaja yang memiliki rumah tiga bilik iaitu rumah yang dianggap ideal untuk sesebuah keluarga. Keadaan ini dipercayai boleh membantu dalam pembentukan masalah sosial di kalangan anak-anak dan ibubapa.

Jadual 4.30 : Jumlah Bilik Terdapat di Rumah Responden

Bilangan Bilik	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Tiada	5	3.0
1	25	14.9
2	70	41.7
3	47	28.0
4 dan ke atas	21	12.5
Jumlah	168	100.0

4.5.5.4 Jenis tandas

Jadual 4.31 : Jenis tandas Rumah Responden

Jenis tandas	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Pam	51	30.4
Curah	112	66.7
Lubang	5	3.0
Jumlah	168	100.0

Dari jadual di atas 4.31 didapati majoriti responden menggunakan tandas jenis curah iaitu sebanyak 66.7 peratus. Masih ada lagi di kalangan responden yang menggunakan tandas lubang iaitu 3 peratus. Secara rasionalnya di zaman berteknologi tinggi kini, tandas jenis ini dianggap kurang bersih dan ketinggalan zaman.

4.5.6 Kenderaan

Berdasarkan kepada Jadual 4.32 bilangan responden yang memiliki kenderaan adalah sebanyak 65.5 peratus responden iaitu (110 orang). Kenderaan kini bukan sahaja dianggap sebagai aksesori tetapi kemudahan asas dalam membolehkan seseorang itu bergerak dari satu tempat ke satu tempat.

Jadual 4.32 : Responden Mempunyai Kenderaan

No. Item	Soalan	YA	TIDAK	Jumlah
56	Adakah anda mempunyai kenderaan	110 (65.5%)	58 (34.5%)	168 (100%)

4.5.6.1 Jenis Kenderaan

Jadual 4.33 : Jenis Kenderaan Responden

Jenis Kenderaan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
Basikal	35	(20.8%)
Motosikal	83	(49.4%)
Kereta	26	(15.5%)
Van	5	(3.0%)
Lori	0	(0.0%)

Jadual 4.33 pula menunjukkan jenis kenderaan yang dimiliki oleh responden. Kebanyakan responden yang terlibat dalam kajian ini hanya memiliki motosikal iaitu sebanyak 49.4 peratus. Manakala basikal pula merupakan jenis kenderaan yang kedua popular dengan 20.8 peratus, diikuti dengan kereta sebanyak 15.5 peratus. Van pula hanya dimiliki oleh segelintir responden iaitu sebanyak 3.0 peratus.

4.5.7 Kemudahan Asas : Air, elektrik, telefon

Jadual 4.34 di bawah menunjukkan kemudahan asas yang terdapat dalam tempat kediaman responden. Seramai 25.6 peratus responden mempunyai telefon bimbit iaitu seramai 43 orang. Bagi penggunaan telefon rumah pula sebanyak 46.4 peratus responden yang menggunakannya. Sebanyak 96.4 peratus responden menerima bekalan elektrik di rumah manakala sebanyak 95.8 peratus responden menerima bekalan air paip di rumah mereka.

Walaupun peratus mereka yang masih tiada mempunyai bekalan air dan elektrik terlalu kecil tetapi ianya tidak boleh dipandang remeh. Keadaan ini tidak wajar berlaku di Malaysia pada masa kini di mana seharusnya setiap rumah sudahpun mempunyai kemudahan asas seperti bekalan elektrik dan air.

Jadual 4.34 : Kemudahan asas

No. Item	Soalan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
58	Adakah anda mempunyai telefon bimbit ?	43	(25.6%)
59	Adakah anda mempunyai telefon di rumah ?	78	(46.4%)
68	Adakah anda menerima bekalan elektrik di rumah ?	162	(96.4%)
69	Adakah anda menerima bekalan air paip di rumah?	161	(95.8%)

Gambar 4.7 : Infrastruktur Bekalan Elektrik

4.5.8 Kemudahan lain

Jadual 4.35 menunjukkan kemudahan lain yang terdapat dalam rumah responden sebagai pelengkap hidup. Sebanyak 32.1 peratus responden yang memiliki tanah sendiri. Sebanyak 158 orang responden memiliki televisyen di rumah iaitu sebanyak 94.0 peratus. Manakala yang mempunyai VCD di rumah adalah sebanyak 69.0 peratus iaitu 116 orang. Responden yang memiliki radio di rumah pula adalah sebanyak 80.4 peratus iaitu 135 responden. Seterusnya, sebanyak

85.7 peratus responden memiliki peti sejuk di rumah. Selain itu bagi yang mempunyai mesin basuh pula adalah sebanyak 82.1 peratus.

Jadual 4.35 : Kemudahan lain-lain

No. Item	Soalan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
60	Adakah anda memiliki tanah sendiri ?	54	(32.1%)
61	Adakah anda mempunyai TV di rumah ?	158	(94.0%)
62	Adakah anda mempunyai VCD di rumah ?	116	(69.0%)
63	Adakah anda mempunyai radio di rumah?	135	(80.4%)
66	Adakah anda mempunyai peti sejuk di rumah ?	144	(85.7%)
67	Adakah anda mempunyai mesin basuh di rumah ?	138	(82.1%)

4.5.9 Komputer dan internet

Jadual 4.36 menunjukkan peratus pemilikan komputer dan kemudahan internet di kalangan responden yang dikaji. Hanya 4.2 peratus responden yang memiliki komputer di rumah manakala 1.2 peratus mempunyai akses internet di rumah. Dalam era globalisasi kini, menunjukkan masyarakat nelayan masih jauh ketinggalan dan seharusnya mereka bersama-sama dengan masyarakat di Malaysia yang lain mengecapi kemajuan era teknologi maklumat.

Jadual 4.36 : Komputer dan internet

No. Item	Soalan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
64	Adakah anda mempunyai komputer di rumah ?	7	(4.2%)
65	Adakah anda mempunyai internet di rumah ?	2	(1.2%)

4.5.10 Nilai responden terhadap keselesaan hidup

Berdasarkan kepada Jadual 4.37 di bawah, 83.3 peratus (140 orang) responden bersetuju bahawa mereka selesa menjalani kehidupan sekarang walaupun melalui pemerhatian sebahagian besar daripada mereka masih lagi hidup dalam kekurangan dari segi material dan bukan material .

Jadual 4.37 : Tahap Keselesaan Hidup

No. Item	Soalan	YA	TIDAK	Jumlah
71	Adakah anda merasa selesa dengan kehidupan anda sekarang	140 (83.3%)	28 (16.7%)	168 (100%)

4.6 Bahagian D – Maklumat Pekerjaan

Bahagian ini dikhususkan untuk responden yang berkerja sebagai nelayan sahaja. Dari 168 responden yang dikaji hanya 154 orang sahaja menjadikan nelayan sebagai mata pencarian utama manakala 14 orang responden yang selebihnya adalah penduduk tetap perkampungan nelayan yang dikaji tetapi bekerja sebagai pembuat bot, peraih, peniaga dan lain-lain.

4.6.1 Tempoh menjadi nelayan

Secara purata responden yang dikaji telah menjadikan nelayan sebagai pekerjaan utama selama lebih kurang 27 tahun. Jadual 4.38 mempamerkan taburan tempoh responden menjadi nelayan. Secara keseluruhan seramai 64.2% daripada responden telah melibatkan diri dalam bidang penangkapan ikan selama lebih daripada 20 tahun. Manakala kebanyakan daripada responden iaitu 30.5% (47 orang) telah menjadi nelayan di antara 21 hingga 30 tahun.

Jadual 4.38: Tempoh menjadi nelayan

Tempoh menjadi nelayan	Kekerapan (f) (N = 154)	Peratus (%)
1 hingga 10 tahun	14	9.1
11 hingga 20 tahun	41	26.6
21 hingga 30 tahun	47	30.5
31 hingga 40 tahun	35	22.7
Lebih 40 tahun	17	11.0
Jumlah	154	100.0

4.6.2 Jenis Penangkapan

Berdasarkan kepada Jadual 4.39 sebanyak 64.9 peratus responden masih lagi menjalankan aktiviti penangkapan pesisiran pantai manakala 35.1 peratus responden telah menceburkan diri dalam penangkapan ikan laut dalam.

Jadual 4.39: Jenis Penangkapan Responden

Jenis Penangkapan	Kekerapan (f) (N = 154)	Peratus (%)
Laut Dalam	54	35.1
Pesisir Pantai	100	64.9
Jumlah	154	100.0

4.6.3 Pemilikan bot

Jadual 4.40: Jenis Penangkapan Responden

No. Item	Item Soalan	YA	TIDAK	Jumlah
74	Adakah anda mempunyai bot	63 (40.9%)	91 (59.1%)	154 (100%)

Jadual 4.40 merupakan taburan pemilikan bot di kalangan responden . Hanya 40.9 peratus (63 orang) responden memiliki bot sendiri. Selebihnya adalah mereka yang bekerja sebagai awak-awak atau menggunakan bot sewaan.

4.6.4 Jenis bot

Jadual 4.41 menunjukkan peratusan bagi jenis bot yang digunakan oleh responden untuk menjalankan aktiviti penangkapan ikan. Jawapan responden bergantung kepada jenis bot yang digunakan sama ada milik sendiri, majikan ataupun sewa. Nelayan yang menggunakan bot jenis A adalah 59.7 peratus (92 orang).

Gambar 4.8 : Bot Jenis A

Bagi bot jenis B pula, responden yang menggunakannya adalah sebanyak 19.5 peratus (30 orang). Manakala bagi jenis C pula adalah sebanyak 9.7 peratus (15 orang) dan 7.1 peratus responden menggunakan sampan. Seramai 3 orang dari responden tidak memberi jawapan.

Gambar 4.9 : Bot Jenis B

Gambar 4.10 : Bot Jenis C

Secara keseluruhan, kebanyakan responden menggunakan bot jenis A dan hanya segelintir sahaja iaitu sebanyak 1.3 peratus (2 orang) responden menggunakan bot jenis C2.

Gambar 4.11 : Bot Jenis C2

Jadual 4.41 : Jenis Bot Responden

Jenis Bot	Kekerapan (f) (N = 154)	Peratus (%)
Jenis A	92	59.7
Jenis B	30	19.5
Jenis C	15	9.7
Jenis C2	2	1.3
Sampan	12	7.8
Tiada jawapan	3	1.9
Jumlah		100.0

Gambar 4.12: Sampan

4.6.5 Taraf pemilikan bot

Berdasarkan kepada Jadual 4.42 didapati hanya 42.2 peratus (65 orang) yang mampu memiliki bot sendiri, manakala 45.5 peratus (70 orang) masih lagi bergantung kepada bot majikan. Bagi responden yang pergi menangkap ikan dengan menggunakan bot yang disewa adalah sebanyak 12.3 peratus.

Jadual 4.42 : Taraf Pemilikan Bot Responden

Taraf Pemilikan Bot	Kekerapan (f) (n= 154)	Peratus (%)
Sendiri	65	42.2
Majikan	70	45.5
Sewa	19	12.3
Jumlah	154	100.0

4.6.6 Perkakasan menangkap ikan

Perkakasan yang digunakan oleh seorang nelayan itu bergantung kepada kemahiran, jenis tangkapan, jenis bot dan kemampuan mereka. Seorang nelayan tidak semestinya menggunakan hanya satu jenis kaedah sahaja untuk menangkap ikan. Contohnya, seorang nelayan itu mungkin menggunakan dua jenis perkakasan serentak di laut seperti pancing dan bubu. Merujuk kepada Jadual 4.43 didapati perkakasan yang paling banyak digunakan ialah pukat tunda iaitu sebanyak 42.2 peratus (65 orang).

Jadual 4.43: Perkakasan yang digunakan responden

Perkakasan yang digunakan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
Pukat Tangguk	10	(6.5%)
Bubu	21	(13.6%)
Pukat Hanyut	22	(14.3%)
Pukat Jerut	42	(14.3%)
Pancing/Rawai	61	(39.6%)
Pukat Tunda	65	(42.2%)

(a) Bubu

(b) Pancing

(c) Jaring

(d) Pukat Tunda

Gambar 4.13:

Jenis-jenis Perkakasan

Manakala pancing atau rawai adalah perkakasan yang kedua popular iaitu sebanyak 39.6 peratus (61 orang). Pukat tangguk pula adalah perkakasan yang paling sedikit digunakan iaitu 6.5 peratus sahaja.

4.6.7 Pemilikan perkakasan

Jadual 4.44 : Taraf Pemilikan Perkakas Responden

Taraf Pemilikan Perkakas	Kekerapan (f) (N = 168)	Peratus (%)
Sewa	11	7.1
Sendiri	75	48.7
Majikan	68	44.2
Jumlah	154	100.0

Jadual 4.44 menunjukkan taraf pemilikan perkakasan responden. Bagi responden yang menggunakan perkakasan sendiri adalah sebanyak 7.1 peratus (11 orang). Responden yang menggunakan perkakasan milik majikan pula adalah 44.2 peratus (68 orang). Manakala bagi responden yang menggunakan perkakasan yang disewa adalah sebanyak 7.1 peratus (11 orang).

4.6.8 Bantuan, Khidmat Nasihat dan Bantuan Penyelenggaraan

4.6.8.1 Sumber Bantuan

Jadual 4.45 menunjukkan sumber bantuan yang diterima samada dari persendirian, organisasi ataupun badan-baan lain. Didapati sebahagian besar daripada responden tidak menerima sebarang bantuan iaitu sebanyak 72.7 peratus (112 orang). Peratusan yang menerima bantuan daripada Jabatan Perikanan Malaysia pula hanya sebanyak 14.9 peratus (23 orang). Manakala bagi responden yang menerima bantuan daripada ibubapa/ keluarga pula adalah sebanyak 3.9 peratus (6 orang).

Jadual 4.45: Sumber bantuan

Bantuan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
Tidak menerima sebarang bantuan	112	(72.7%)
Jabatan Perikanan Malaysia	23	(14.9%)
Bank	8	(5.2%)
Ibubapa / keluarga	6	(3.9%)
Lain-lain	5	(3.3%)

4.6.8.2 Jenis Bantuan

Jadual 4.46 memaparkan jenis bantuan yang diterima oleh responden kajian. Bantuan yang diterima oleh responden dari segi khidmat nasihat adalah sebanyak 12.3 peratus (19 orang). Manakala dari segi bantuan kewangan dan perkakasan ialah 13.0 peratus dan 10.4 peratus masing-masing. Disamping itu ramai di antara mereka mendapat bantuan lain seperti mesin bot, rumah dan tenaga.

Jadual 4.46 : Jenis Bantuan yang di terima responden

Jenis Bantuan	Kekerapan (f)	Peratus (%)
Khidmat Nasihat	19	(12.3%)
Kewangan	20	(13.0%)
Perkakasan	16	(10.4%)
Lain-lain	99	(64.3%)

4.6.8.3 Sumbangan LKIM ke atas pembangunan nelayan

Jadual 4.47 : Sumbangan LKIM

No. Item	Item Soalan	YA
81	Adakah pihak LKIM ada menyumbang ke arah pembangunan nelayan di kampung ini?	109 (70.8%)

Berdasarkan kepada Jadual 4.47 di atas, seramai 70.8 peratus responden bersetuju bahawa pihak LKIM telah menyumbang ke arah pembangunan nelayan di kampung mereka. Sumbangan LKIM banyak dari aspek pekerjaan mereka seperti pembinaan jeti, memberi khidmat nasihat, kursus kemahiran, pemasaran dan perkakasan.

Gambar 4.14 : LKIM Mersing

Selain itu juga pihak LKIM ada memberikan sumbangan dalam bentuk kewangan dan juga pinjaman kepada mereka yang memerlukan wang untuk membaiki peralatan seperti enjin, bot dan sebagainya. Bantuan dari LKIM ini secara amnya dikendalikan oleh Persatuan Nelayan Kebangsaan (NEKMAT). Walau bagaimana pun majoriti responden bersetuju bahawa LKIM tidak memberikan sumbangan yang besar secara langsung dalam pembangunan keluarga dan kehidupan mereka tetapi dalam pekerjaan mereka sebagai nelayan. Pinjaman dari LKIM juga tidak mudah diperolehi oleh setiap ahli persatuan. Ada segelintir responden menyatakan mereka telah cuba untuk memohon bantuan daripada LKIM tetapi tidak diluluskan disebabkan syarat-syarat yang ketat.

4.6.9 Kepuasan pekerjaan sebagai nelayan

Berdasarkan kepada Jadual 4.48, majoriti responden iaitu sebanyak 88.3 peratus (136 orang) berpuashati dengan pekerjaan mereka sekarang sebagai nelayan malah berbangga dengan apa yang mereka usahakan. Bagi mereka yang tidak berpuashati pula menyatakan ketidakpuasan dari segi pendapatan yang tidak tetap, bekerja untuk orang lain dan tidak berkemampuan untuk memiliki bot sendiri.

Jadual 4.48 : Kepuasan Kerja

No. Item	Item Soalan	YA	
83	Adakah anda berpuas hati dengan pekerjaan sekarang ?	136	(88.3%)

4.6.10 Persepsi responden terhadap pembangunan taraf hidup perkampungan nelayan

Jadual 4.49 menyenaraikan sebahagian daripada cadangan yang telah diberikan bagi menaiktarafkan perkampungan nelayan. Majoriti responden (22.1 peratus) mencadangkan agar mereka diberi penempatan baru bersama infrastruktur yang lebih baik seperti kemudahan asas, rumah yang kondusif, dewan serbaguna, surau, taman permainan kanak-kanak dan lain-lain. Ini memandangkan kebanyakan daripada mereka masih lagi hidup dalam kedaifan dan serba kekurangan serta jauh ketinggalan jika dibandingkan dengan kampung wawasan, FELDA dan kampung taman perumahan kini.

Sebanyak 11.7 peratus turut mencadangkan agar diberi bantuan kewangan untuk mengurangkan bebanan hidup dan membantu mereka menyara kehidupan keluarga terutama bagi mereka yang mempunyai bilangan anak serta bilangan anak yang bersekolah ramai. Pinjaman bank atau pinjaman dari mana-mana organisasi seharusnya meletakkan syarat pinjaman yang lebih longgar dan mudah bagi kaum nelayan yang sukar untuk menyediakan cagaran pinjaman.

Jadual 4.49 Cadangan Meningkatkan Taraf Hidup Kehidupan di Perkampungan Nelayan

	Kekerapan (f)	Peratus (%)
Penempatan baru serta infrastruktur lebih baik	34	22.1
Bantuan kewangan	18	11.7
Bantuan kerajaan	15	9.7
Buka industri sampingan	13	8.4
Bantuan kewangan bagi membeli peralatan	6	3.9
Aktifkan persatuan nelayan	4	2.6

Seterusnya, 9.7 peratus percaya taraf hidup dan pembangunan diri boleh dimajukan melalui bantuan kerajaan dari segi penyediaan peralatan serta kemudahan seperti jeti yang lebih baik, subsidi perkakasan penangkapan dan bantuan pelajaran anak-anak.

Gambar 4.15 : Kampung Nelayan yang masih dahagakan pembangunan
(Mersing)

Cadangan-cadangan lain yang dikemukakan adalah seperti membuka industri sampingan contohnya memproses keropok ikan dan memajukan sektor pelancongan. Dengan wujudnya industri seperti ini akan membuka lebih banyak peluang pekerjaan kepada masyarakat nelayan. Disamping itu, bantuan kewangan untuk pembelian perkakasan dan peralatan juga amat diperlukan. Perhatian juga perlu diberikan mengenai rugutan terhadap persatuan nelayan tempatan. Mereka mencadangkan agar persatuan ini lebih proaktif, aktif dan peka terhadap pandangan ahli-ahlinya.

BAB V

PERBINCANGAN DAN RUMUSAN

5.1 Pengenalan

Bab ini akan membincangkan hasil kajian secara keseluruhan dari sudut demografi, pembangunan sosial dan gejala sosial. Bab ini juga menggariskan beberapa cadangan dan panduan bagi menangani masalah dan isu yang diperolehi daripada dapatan kajian. Di akhir bab V ini, kesimpulan kajian akan diberikan.

5.2 Rumusan Demografi Responden

Faktor utama responden menjalankan pekerjaan sebagai nelayan adalah disebabkan oleh warisan dan minat. Majoriti responden telah pun menceburkan diri dalam kegiatan nelayan lebih daripada 20 tahun. Berdasarkan hasil temubual, rata-rata nelayan telah terdedah dengan aktiviti penangkapan ikan dan kehidupan sebagai seorang nelayan sejak kecil lagi. Pendedahan ini menyebabkan nelayan yang tidak gentar dengan gelombang laut kerana telah menjadi sebahagian dari hidup mereka. Kemahiran seperti berenang, teknik-teknik penangkapan, dan pengendalian bot dipelajari dan diwarisi secara tidak langsung daripada mereka yang lebih dewasa.

Sebahagian besar responden hanya berpendidikan setakat sekolah rendah sahaja, malah ada di antara mereka yang tidak bersekolah menyebabkan responden merasa selesa dengan kehidupan dan pekerjaan mereka sebagai nelayan. Kekangan pendidikan ini akhirnya menjadi rintangan utama dalam mencari pekerjaan lain yang lebih baik dan lumayan. Majoriti responden kajian berpendapatan dalam lingkungan RM 300 hingga RM 500 sebulan dan jumlah ini masih dikategorikan di bawah tahap paras kemiskinan.

Dari analisis yang dijalankan bilangan isirumah setiap keluarga yang dikaji adalah tinggi iaitu sekurangnya-kurangnya 3 orang. Ramai di kalangan mereka yang mempunyai anak yang ramai tinggal bersama mereka dan bilangan anak yang masih bersekolah antara 1 hingga 4 orang. Ini menyebabkan pendapatan RM500 yang diperolehi tidak mencukupi untuk menampung keperluan dan kehidupan keluarga. Pencapaian pendidikan anak-anak responden kebanyakannya adalah di peringkat SPM. Hanya terdapat 18 orang anak responden yang dikaji memiliki ijazah dan 17 orang memiliki diploma. Walaupun bilangan ini agak membanggakan tetapi bilangan ini merangkumi mereka yang masih belajar dan belum tamat pengajian. Disebabkan majoriti anak responden berpendidikan setakat sekolah menengah iaitu di peringkat SPM menyebabkan mereka tidak dapat memberi sumbangan dan perubahan yang besar kepada keluarga mahupun kampung. Kebanyakan anak mereka mewarisi pekerjaan sebagai nelayan atau bekerja sebagai operator pengeluaran dalam kawasan perindustrian yang berdekatan. Disebabkan oleh faktor tahap pendidikan dan jenis pekerjaan anak mereka ini maka golongan remaja kampung hanya mampu memberi sumbangan kepada peringkat keluarga sendiri tetapi tidak kepada masyarakat keseluruhan.

5.2.1 Taraf Pendidikan

Sebagaimana yang telah dinyatakan di bahagian yang terdahulu majoriti responden mempunyai tahap pendidikan yang rendah maka dan ini memberi kesan secara tidak langsung kepada pembangunan sosial mereka. Pendidikan rendah ini merupakan penghalang untuk mereka mengecapi nikmat ilmu pengetahuan terkini dalam teknologi maklumat yang canggih. Kebanyakan masyarakat nelayan juga terdiri daripada golongan yang berumur 40 tahun ke atas. Golongan nelayan dalam lingkungan umur begini didapati sukar menerima perubahan teknologi yang semakin dinamik dalam era ICT. Disebabkan mutu teknologi yang rendah juga mereka kurang berpeluang untuk mendapatkan sumber pendapatan yang lain selain serta mempelbagaikan kaedah dalam menjalankan pekerjaan hakiki mereka. Di samping itu mereka juga kurang berpeluang untuk memajukan prospek kerjaya nelayan hingga ke peringkat yang lebih maju, contohnya penglibatan dalam bidang keusahawanan tani. Walaupun ada sebilangan kecil mereka yang sudah pandai menggunakan kaedah

moden dan menceburkan diri dalam penangkapan laut dalam tetapi bilangannya masih belum boleh dibanggakan.

Walaupun sebahagian besar responden bersetuju tentang pentingnya pendidikan anak-anak, namun secara praktiknya mereka masih lagi kurang mampu dari segi material dan sokongan moral untuk menggalakkan anak belajar di peringkat yang lebih tinggi. Dapatan juga menunjukkan terdapat 40 peratus daripada responden bersetuju terdapatnya keciciran anak-anak dalam pelajaran. Di sini peranan agensi kerajaan dan badan-badan bukan kerajaan adalah penting untuk membantu menaikkan taraf kehidupan masyarakat nelayan.. Tanggungjawab menaikkan taraf pendidikan di kalangan anak-anak nelayan ini tidak hanya terhad kepada jabatan kerajaan malah semua peringkat masyarakat mesti terlibat. Rancangan pendidikan ini akan tergendala atau gagal sama sekali jikalau kesedaran ini hanya datang dari masyarakat nelayan sahaja.

5.2.2 Pekerjaan

Kebanyakan responden hanya dikategorikan sebagai golongan *cukup makan* sahaja. Sepatutnya dalam era globalisasi ini, pekerjaan nelayan sewajarnya telah dilengkapi dengan peralatan penangkapan ikan yang lebih canggih selaras dengan peningkatan teknologi kini. Walaupun responden telah melibatkan diri selama lebih 20 tahun sebagai nelayan namun mereka masih lagi mengamalkan kaedah penangkapan tradisional seperti pancing, bubu, pukat hanyut dan pukat tangguk. Peralatan tradisional ini terus digunakan kerana peralatan ini mampu dimiliki sendiri. Bagi peralatan yang lebih canggih dan moden majoriti responden tidak berkemampuan memilikinya kecuali disediakan oleh tekong-tekong besar. Kebanyakan bot yang digunakan adalah bot jenis A maka aktiviti penangkapan ikan hanya terhad di kawasan pesisiran pantai. Tambahan pula separuh daripada responden tidak mampu memiliki bot sendiri dan hanya bekerja sebagai awak – awak. Disebabkan pendapatan mereka yang rendah dan keadaan laut yang tidak menentu maka mereka turut dibelenggu dengan masalah hutang sehinggakan keperluan harian seperti beras, kopi dan gula diambil dari kedai dengan berhutang.

Untuk meningkatkan taraf pekerjaan para nelayan, kerajaan perlulah menitik beratkan tentang konsep bahawa setiap yang dikehendaki itu mesti dibayar harganya. Oleh itu, dalam konsep bantuan kerajaan mestilah menukar imejnya daripada pemberi kepada penolong (Afifudin Hj Omar, 1979). Daripada hasil kajian didapati lebih daripada 70 peratus tidak menerima sebarang bantuan daripada kerajaan atau mana-mana pihak lain. Dari segi jenis bantuan pula hanya terhad kepada bantuan seperti enjin bot, rumah dan tenaga, sedangkan dari tinjauan yang dijalankan majoriti responden lebih memerlukan bantuan berbentuk kewangan untuk pembelian perkakasan dan bot. Justeru itu kajian ini dapat memberi gambaran kepada pihak kerajaan atau mana – mana agensi untuk memberikan bantuan yang sesuai dengan kehendak dan keperluan masyarakat nelayan. Contohnya, pinjaman atau bantuan dari pihak bank serta mana– mana organisasi mestilah lebih peka dengan keadaan pendapatan nelayan yang rendah dan dengan itu tidak dapat menyediakan cagaran pinjaman supaya prosedur pinjaman dapat dikurangkan dan dipermudahkan. Dengan kemudahan bantuan ini dipercayai akan dapat meningkatkan pembangunan masyarakat nelayan. Walaupun LKIM memantau masyarakat nelayan tetapi masih tidak dapat menyelesaikan kesemua masalah. Contohnya seperti sebilangan besar nelayan tertekan hidupnya oleh orang tengah yang sentiasa “menghisap darah” dan hal ini sering kali menjadi isu hangat tetapi masalah ini terus berlaku.

5.3 Rumusan Sosio Budaya

Bahagian ini merumus dapatan yang diperolehi dari sudut gaya hidup, sikap, budaya, kekeluargaan, kemasyarakatan, program pembangunan insan dan latihan kemahiran, penempatan dan infrastruktur dan akhir sekali gejala sosial di kalangan masyarakat nelayan.

5.3.1 Kekeluargaan

Secara keseluruhan masyarakat yang dikaji mempunyai hubungan kekeluargaan yang erat. Sekiranya berlaku masalah anak – anak menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan dan meminta bantuan.

5.3.2 Kemasyarakatan dan Komuniti

Semangat kejiranan yang kuat merupakan nilai kemasyarakatan yang terus dipegang oleh perkampungan nelayan . Kegiatan gotong – royong, ziarah-menziarahi merupakan amalan dan budaya masyarakat nelayan.

Dari segi kepimpinan kampung pula, majoriti responden bersetuju bahawa kepimpinan yang ditunjukkan oleh ketua kampung adalah baik. Secara keseluruhannya masyarakat nelayan tidak menghadapi masalah dari segi kejiranan dan kepimpinan di kampung mereka.

5.3.3 Program pembangunan insan dan latihan

Aktiviti atau program yang berunsurkan keagamaan contohnya ceramah agama dan membudayakan al-Quran merupakan aktiviti yang mendapat sambutan. Manakala aktiviti yang berkaitan kemasyarakatan seperti muzik tradisional, program usahawan desa dan persatuan wanita kurang sambutan penduduk perkampungan nelayan. Hampir keseluruhan responden tidak mengetahui adanya program yang dijalankan di kampung mereka. Ini mengakibatkan kurangnya penglibatan mereka dalam persatuan yang terdapat di kampung. Kesemua persatuan yang ada di kampung tersebut tidak mendapat sambutan yang menggalakkan daripada masyarakat tempatan dan menyebabkan sebilangan persatuan-persatuan tidak aktif. Seluruh responden nelayan terlibat dengan Persatuan Nelayan. Namun demikian majoriti responden mendapati bahawa Persatuan Nelayan kurang aktif dalam menjalankan aktiviti dan menjadi punca mereka tidak terlibat secara aktif dalam persatuan itu.

Sebahagian daripada nelayan tidak terlibat dalam aktiviti latihan dan kemahiran. Responden yang terlibat dengan latihan pula, hanya terdedah dengan latihan membaik pulih enjin dan perkakasan penangkapan. Hanya sedikit sahaja latihan yang berkaitan keusahawanan dan kursus bina semangat. Majoriti daripada responden yang pernah mengikuti program latihan bersetuju bahawa latihan yang diikuti dapat meningkatkan kemahiran dan mereka memperolehi pengetahuan yang baru.

5.3.4 Penempatan dan Infrastruktur.

Jenis rumah yang didiami oleh responden terdiri daripada rumah batu, separa batu dan juga separa papan. Kebanyakan rumah yang didiami merupakan milik mereka sendiri manakala selainnya adalah rumah sewa atau disediakan oleh majikan. Majoriti rumah responden hanya mempunyai 2 buah bilik. Malah ada antaranya yang tiada mempunyai bilik langsung. Keadaan rumah sebegini menyebabkan kurang keselesaan dan berkemungkinan mampu mengwujudkan pelbagai masalah sosial yang serius seperti lepak dan sumbang mahram. Sekiranya kerajaan tiada perancangan untuk membina penempatan baru berserta infrastruktur moden untuk masyarakat ini, maka masalah keselesaan tempat tinggal ini akan memberikan kesan buruk dalam pembangunan kekeluargaan dan sosial.

Walaupun rata-rata responden menerima kemudahan asas seperti air, elektrik dan telefon rumah tetapi masih ada segelintir lagi yang tidak berpeluang menikmati kemudahan asas tersebut. Ini tidak selaras dengan Dasar Pembangunan Luar Bandar yang bermatlamat untuk menyediakan kemudahan asas kepada rakyat negara ini terutamanya air yang bersih. Perkembangan ekonomi Malaysia telah menyebabkan kemudahan seperti kenderaan, televisyen, peti sejuk, mesin basuh, radio dan vcd sebagai keperluan yang tidak dapat dielakkan oleh para nelayan. Disebabkan oleh fenomena ini, ianya telah menjadi satu budaya di kalangan masyarakat nelayan memilikinya dengan cara berhutang.

Era globalisasi kini memerlukan kemahiran dalam penggunaan IT. Mana-mana masyarakat yang memiliki kemahiran IT maka masyarakat ini mampu berubah dan meningkatkan tahap kehidupan mereka. Namun dalam kajian ini mendapati bahawa hanya 7 daripada 168 responden yang memiliki komputer di rumah manakala 2 orang sahaja yang mempunyai rangkaian internet. Oleh itu, situasi ini sudah pasti menyekat proses kemajuan yang dinamis dan pragmatis. Kekurangan kemahiran ICT ini mempunyai kaitan dengan taraf pendidikan, pendapatan dan umur para responden kerana faktor ini memberi kesan kepada sikap mereka untuk menerima sesuatu perubahan dan membenarkan pengaruh luar dalam budaya mereka.

5.3.5 Gejala Sosial

Isu dan permasalahan sosial dianggap sebagai perkara yang biasa dalam masyarakat dan media. Namun isu ini lebih senang dikaji berbanding menyelesaikannya. Bagi masyarakat Melayu khususnya, krisis sosial sering dikaitkan dengan nilai tradisional sikap dan kepercayaan mereka. Masyarakat yang menghadapi ketidakseimbangan taraf sosio ekonomi dan hidup dalam kemiskinan lebih mudah terdedah kepada gejala sosial. Daripada dapatan kajian ini, antara gejala sosial yang berlaku di dalam masyarakat nelayan yang perlu diberi perhatian ialah masalah dadah, vandalisme, lepak dan sumbang mahram.

Pada tahun 1983, Malaysia telah mengisytiharkan dadah sebagai musuh utama negara. Walaupun masyarakat menyedari dan mengiktiraf ancaman dadah ini tetapi masalah ini masih berleluasa dan statistiknya masih membimbangkan. Kemelut dadah ini merupakan penyakit yang kronik terutama di kalangan remaja Melayu khususnya di luar bandar. Berdasarkan pandangan yang diberi oleh para responden, masalah dadah ini berlaku disebabkan oleh masih terdapat pengedaran dadah di kalangan masyarakat tempatan, pengaruh rakan sebaya dan orang luar, masalah diri sendiri, masalah keluarga, kurang berpendidikan dan sifat remaja yang suka mencuba sesuatu yang baru. Masalah dadah ini menjadi unsur perosak dan pemusnah pembangunan masyarakat nelayan terutama kepada aspek pendidikan generasi muda amnya dan keseluruhan pembangunan sosial masyarakat khususnya.

Vandalisme merupakan gejala sosial kedua yang merunsingkan dan perlu diberi perhatian. Ini kerana kegiatan merosakkan kemudahan awam seperti pondok telefon, sekolah, surau dan dewan serbaguna sehinggakan kemudahan yang pada dasarnya dibina untuk kegunaan semua kini tidak berfungsi malah menyusahkan penduduk setempat. Punca masalah ini adalah seperti diri sendiri tidak pandai berfikir, pengaruh rakan sebaya, ibubapa yang tidak mengambil berat dan sikap yang suka memberontak.

Budaya lepak di kalangan remaja turut menjadi masalah sosial di kampung nelayan. Budaya ini mengakibatkan golongan remaja tidak dapat memberi tumpuan kepada pelajaran, peranan dan tanggungjawab mereka. Di samping itu juga, budaya

ini berpotensi ke arah pembiakan gejala keruntuhan moral yang serius dan budaya jenayah yang lain. Dengan keadaan rumah yang tidak selesa dan tiada ruang santai menyebabkan mereka mencari alternatif di luar untuk bersantai.

Gejala sumbang mahram juga berlaku di dalam masyarakat nelayan. Di dalam kajian ini terdapat di kalangan responden yang masih tidak terbuka untuk membincangkan masalah sumbang mahram ini. Namun ada sesetengah responden yang mengakui kewujudan masalah di kalangan mereka. Masalah ini mungkin berpunca daripada keadaan tempat tinggal yang tidak sesuai bagi keluarga yang besar terutamanya mereka yang mempunyai anak lelaki dan perempuan. Ini mengakibatkan pergaulan bebas antara lelaki dan perempuan serta hilangnya sifat malu dan adat timur.

Secara amnya dapat disimpulkan golongan remaja yang terlibat dalam mana-mana gejala sosial ini adalah mereka yang menghadapi krisis identiti, kekosongan mental, moral, kerohanian, rohaniah dan ketandusan semangat juang.

5.4 Cadangan Garis Panduan Untuk Meningkatkan Pembangunan Sosio Budaya

Berikut adalah garis panduan dan cadangan yang dapat membantu masyarakat perkampungan nelayan di negeri Johor amnya dan khususnya untuk perkampungan nelayan yang terlibat dalam kajian ini.

Isu Dan Masalah	Cadangan
1. Pendidikan	<ul style="list-style-type: none"> • Membina institusi pengajian yang mencukupi seperti sekolah menengah dan sekolah rendah di perkampungan nelayan. • Menyediakan guru-guru yang terlatih untuk membimbing anak-anak para nelayan supaya lebih cemerlang dalam pendidikan. • Menyediakan skim biasiswa kepada anak-anak nelayan yang kurang berkemampuan.

	<ul style="list-style-type: none"> • Mengadakan kursus-kursus motivasi untuk menggalakkan pelajar meningkatkan kecemerlangan diri. • Mengadakan program sekolah angkat dan IPTA/IPTS
2.Pekerjaan	<ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan latihan kemahiran untuk meningkatkan kepakaran dalam pekerjaan nelayan. • Menyediakan bantuan kewangan untuk membeli peralatan penangkapan ikan yang lebih canggih.
3.Penempatan Dan Infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Menyediakan penempatan tempat tinggal dengan infrastruktur moden dan baik seperti kemudahan asas, dewan serba guna, taman permainan, rumah sekurang-kurangnya tiga bilik rumah • Menyediakan sistem pengangkutan yang efisien dan menghubungkan kampung dengan bandar besar. • Menubuhkan pusat ICT kampung dengan melantik seorang petugas yang mahir dalam ICT yang membantu masyarakat kampung mengenal dan mempelajari ilmu ICT.
4.Gejala Sosial	<ul style="list-style-type: none"> • Menganjurkan kursus kekeluargaan untuk meningkatkan kesedaran ibubapa dalam pendidikan anak-anak. • Mengadakan kursus motivasi untuk golongan remaja • Menganjurkan kempen membanteras jenayah dengan kerjasama pihak polis dan penjara. • Memberi pendedahan kepada implikasi negatif daripada gejala sosial. • Mengadakan program khas untuk remaja lepasan sekolah dan mereka yang keciciran dalam pendidikan contohnya program kemahiran. • Kerajaan perlu memikirkan kesan pembinaan kawasan perindustrian baru di kawasan luar bandar terutama melibatkan kemasukan buruh asing ke kawasan perkampungan ini dan kesannya ke atas keruntuhan moral dan gejala sosial tempatan.

5.5 Kesimpulan

Secara keseluruhannya kajian ini dapat melihat ciri-ciri sosio budaya iaitu gaya hidup, nilai dan sikap masyarakat perkampungan nelayan. Di samping itu kajian ini turut mengenalpasti masalah sosial yang berlaku di kampung nelayan tersebut. Gaya hidup yang sering diamalkan oleh masyarakat kampung nelayan berkait rapat dengan pekerjaan hakiki yang dilakukan atas dasar diwarisi dan diminati. Taraf pendidikan mereka juga memainkan peranan yang penting dalam mencorak gaya hidup mereka. Walau bagaimanapun dari segi nilai diri nelayan itu sendiri, secara keseluruhan mereka berpandangan bahawa pendidikan adalah penting untuk masa depan anak-anak mereka.

Sikap kekeluargaan masyarakat nelayan adalah utuh kerana ibubapa menjadi rujukan utama kepada anak-anak apabila menghadapi masalah. Begitu juga dengan sikap kejiranan yang begitu kuat merupakan budaya yang sihat di kalangan masyarakat perkampungan nelayan.

Bagi program pembangunan insan yang menjadi tumpuan utama masyarakat kampung nelayan ialah program yang berunsurkan aktiviti keagamaan dan membudayakan al-Quran. Sikap kepimpinan masyarakat kampung juga berada pada tahap yang baik dan kepimpinan yang dipilih diterima baik di kalangan masyarakat nelayan. Namun tidak ramai masyarakat yang melibatkan diri dalam persatuan yang wujud di kampung mereka seperti Persatuan Wanita, Belia dan RELA. Bagi latihan kemahiran pula, majoriti responden tidak terlibat dengan program latihan yang dianjurkan.

Daripada hasil kajian menunjukkan perkampungan nelayan ini sememangnya tidak dapat lari dari masalah sosial. Dapatan kajian menunjukkan bahawa masalah dadah, vandalisme dan lepak paling tinggi berlaku di kalangan masyarakat nelayan terutama golongan remaja. Begitu juga dengan masalah sosial seperti pergaulan bebas antara lelaki dan perempuan, pecah rumah, masalah HIV atau AIDS, lumba haram dan sumbang mahram di perkampungan nelayan.

Bagi kemudahan infrastruktur pula masyarakat nelayan ini memiliki rumah sendiri dan majoriti rumah mereka hanya mempunyai satu atau dua bilik sahaja. Dapatan ini menggambarkan bahawa situasi ini memberi implikasi negatif kepada masalah sosial contohnya sumbang mahram dan pergaulan bebas lelaki dan perempuan di kalangan masyarakat nelayan. Kemudahan asas lain seperti kenderaan , telefon, bekalan elektrik, radio, televisyen, peti sejuk dan mesin basuh turut menjadi keperluan di kalangan masyarakat nelayan. Tuntutan keperluan yang semakin meningkat ini telah mengundang kesan negatif sebagai penggalak masalah berhutang di kalangan masyarakat nelayan tersebut. Manakala kemudahan seperti komputer dan internet masih jauh ketinggalan dan masih merupakan teknologi asing dan sukar diterima.

Kesimpulannya kajian ini telah memberi gambaran kepada semua pihak samada kerajaan atau badan-badan lain yang ingin menyalurkan bantuan untuk menaiktaraf kehidupan masyarakat nelayan serta peka ke atas jenis bentuk bantuan diperlukan. Dalam usaha membangunkan masyarakat nelayan ini khususnya dalam pembangunan sosial mereka adalah kewajipan semua pihak berganding bahu bagi mengatasi kekurangan masyarakat nelayan ini dan menangani masalah sosial agar mereka mampu mengharungi era globalisasi dan terus membangun.

RUJUKAN

1. Abd Rahim Abd Rashid (2000). **Wawasan Pembangunan Isu Dan Cabaran**. Utusan Publication And Distributors Sdn Bhd: Kuala Lumpur.
2. Afifudin Hj Omar (1979). **Peranan Sains Dan Teknologi Dalam Perubahan Sistem Nilai Masyarakat Desa dalam Pembangunan Dan Masalah Sosial**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
3. Chamhuri Siwar (1988). **Isu-isu Ekonomi**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
4. Inkles, A. & Smith, D. 1974. **Becoming Modern: Individual change in six developing countries**. Cambridge: Harvard University Press.
5. Ishak Shari. (1992). **Pembangunan Dan Kemunduran Perubahan Ekonomi Luar Bandar di Kelantan**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
6. Kamarudin Jaafar & Hazami Habib (penyunting). (1993). **Wawasan 2020**. Institut Kajian Dasar: Kuala Lumpur.
7. Lembaga Kemajuan Ikan Malaysia (LKIM) dan Kementerian Pertanian Malaysia (1998). **Laporan Sosioekonomi Nelayan 1995**. Ampang Press Sdn. Berhad : Kuala Lumpur.
8. McClelland, D. (1961). **The Achieving Society**. New York: Free Press.
9. Mitchell, G. D. (1982). **Sosiologi Pengkajian Sistem Sosial**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.

10. Mohd. Ferdous Shahrudin. 1994. **Kemajuan Pembangunan Nelayan di kawasan Pembangunan Nelayan (KPN) Besut, Terengganu.** Universiti Putra Malaysia, Serdang, Selangor.
11. Mohd Majid Konting (2000), **Kaedah Penyelidikan Pendidikan.** Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka.
12. Mohd Najib Ghafar (1998), **Penyelidikan Pendidikan.** Skudai: Penerbit Universiti Teknologi Malaysia.
13. Mohd Salleh Lebar (1999), **Asas Psikologi Perkembangan.** Utusan Publications and Distributors: Kuala Lumpur
14. Mohd. Shukri Hj. Abdullah. (1992). **Strategi Pembangunan Desa Semenanjung Malaysia.** Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
15. New Straits Times. Hamidah Atan. **Aid for 8,000 hardcore poor fishermen.** 12 Jun 2004.
16. Nik Hashim Nik Mustapha. (1996). **Perancangan Pembangunan Pertanian di Malaysia.** Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
17. Nik Hashim Nik Mustapha & Zulkifly Osman (penyunting). (1989). **Dasar Ekonomi Malaysia.** Penerbit Universiti Kebangsaan Malaysia: Bangi.
18. Nik Mustapha Abdullah, Ishak Hj. Ahmad, Abu Hassan Md Isa et.al. 1993. **Kajian Pembangunan Nelayan Pantai Negeri Melaka.** Fakulti Ekonomi & Pengurusan, Universiti Putra Malaysia, Serdang, Selangor. Laporan perundingan untuk kerajaan negeri Melaka.

19. Noor Sharifah Sutan Saidi (penterjemah). (1990). **Pengenalan Perancangan Sosial di Dunia Ketiga**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur.
20. Rahimah Abdul Aziz. (1989). **Pengantar Sosiologi Pembangunan**. Dewan Bahasa Dan Pustaka: Kuala Lumpur

No. Siri
No. Pembanci

UNIVERSITI TEKNOLOGI MALAYSIA

KAJIAN PEMBANGUNAN KAMPUNG TRADISIONAL NELAYAN NEGERI JOHOR DARI PERSPEKTIF SOSIO BUDAYA

NAMA RESPONDEN : _____
NAMA KAMPUNG : _____
KAWASAN : _____
Nama Pembanci : _____

Kumpulan Penyelidik

Siti Rahmah bt Awang (Ketua Penyelidik)
Dr. Rozeyta bt Omar
PM Dr. Durrishah bt Idrus
Siti Aishah bt Abdul Rahman

Fakulti Pengurusan dan Pembangunan Sumber Manusia

PERHATIAN :

Borang soal selidik ini adalah bertujuan untuk kajian semata-mata. Oleh yang demikian anda diminta untuk menjawabnya dengan JUJUR dan IKHLAS. Kerjasama dari pihak anda amat diperlukan dan didahului dengan ucapan terima kasih.

LAMPIRAN A

BAHAGIAN A

DEMOGRAFI RESPONDEN

Arahan : Sila tandakan (/) atau nyatakan dengan perkataan pada ruangan jawapan yang telah disediakan.

Kegunaan
Penyelidik

01.	Jantina :	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> Lelaki Perempuan </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> <div style="position: absolute; bottom: 0; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> </div> </div>	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
02.	Umur :	_____ Tahun	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
03.	Taraf Perkahwinan :	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> Bujang Berkahwin </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 30px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> <div style="position: absolute; bottom: 0; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> </div> </div> Lain - lain (Nyatakan) : _____	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
04.	Agama :	_____	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
05.	Bangsa :	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> Melayu Cina India </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 50px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 16.67px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 33.33px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> </div> </div> Lain - lain (Nyatakan) : _____	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
06.	Pekerjaan Utama :	_____	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
07.	Mengapakah anda menjalankan pekerjaan ini ?	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> Warisan Minat Menguntungkan Kemahiran </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 60px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> <div style="position: absolute; top: 15px; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> <div style="position: absolute; top: 30px; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> <div style="position: absolute; top: 45px; left: 0; right: 0; height: 15px;"></div> </div> </div> Lain-lain (nyatakan _____)	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
08.	Pendapatan :	RM _____ Sebulan	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>
09.	Taraf Pendidikan :	<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="margin-right: 10px;"> Tidak bersekolah Sekolah Rendah Sekolah Menengah </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 50px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 16.67px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 33.33px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> </div> <div style="margin: 0 10px;"> SRP/PMR SPM STPM </div> <div style="border: 1px solid black; width: 40px; height: 50px; position: relative;"> <div style="position: absolute; top: 0; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 16.67px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> <div style="position: absolute; top: 33.33px; left: 0; right: 0; height: 16.67px;"></div> </div> </div> Lain - lain (Nyatakan) : _____	<input style="width: 40px; height: 20px;" type="text"/>

LAMPIRAN A

10. Bilangan anak

11. Jumlah anak yang tinggal bersama

12. Jumlah anak yang telah berhijrah

13. Bilangan anak yang bersekolah

14. Bilangan anak yang telah berkerja

15. Taraf pendidikan tertinggi anak?

BILANGAN

Tidak bersekolah

SRP/PMR

SPM

Lain-lain

Bil. Org

STPM

Diploma

Ijazah

Sarjana

Bil. Org

16. Sekiranya anak anda berpendidikan tinggi (sekurangnyanya diploma IPTA/IPTS) apakah sumbangan beliau kepada

a. Keluarga Sendiri

_____

_____

b. Kampung Asal

_____

_____

17. Adakah anda seorang yang mementingkan pendidikan?

Ya

Tidak

18. Adakah anda percaya pendidikan dapat mengubah nasib keluarga anda ?

Ya

Tidak

LAMPIRAN A

BAHAGIAN B

MAKLUMAT PEMBANGUNAN INSAN

Arahan : Sila tandakan (/) atau nyatakan dengan perkataan pada ruangan jawapan yang telah disediakan.

*Kegunaan
Penyelidik*

19. Pernahkah anda menyertai program berikut ?

Ceramah / kuliah agama	☐
Marhaban / nasyid / berzanji	☐
Membudayakan al-quran	☐
Program keluarga angkat	☐
Program usahawan desa	☐
Muzik Tradisional	☐
Sukaneka	☐
Tidak tahu program yg dijalankan	☐
Lain-lain (nyatakan _____)	☐

☐

20. Persatuan/ aktiviti yang dianggotai di kampung ini.

Tidak terlibat	☐	Sebab : _____
Persatuan Wanita	☐	
JKKK	☐	
RELA	☐	
BELIA	☐	
KOPERASI	☐	
POLITIK	☐	
PIBG	☐	
Lain - lain (Nyatakan) : _____	☐	

☐

21. Nyatakan pertubuhan lain yang dirasakan perlu di kampung ini : _____

☐

22. Latihan / kemahiran yang pernah diikuti .

☐

Latihan _____

Tidak terlibat ☐

Lain - lain (Nyatakan) : _____

23. Kesan program latihan / kemahiran kepada anda :

☐

Meningkatkan kemahiran	☐
Perubahan sikap	☐
Mengubah cara saya berfikir	☐
Peluang pekerjaan lebih banyak	☐
Mendapat pengetahuan baru	☐

LAMPIRAN A
BAHAGIAN C

MAKLUMAT SOSIO BUDAYA

Arahan : Sila tandakan (/) pada pilihan jawapan mengikut skala berikut.

1	Setuju
2	Tidak Pasti
3	Tidak Setuju

Bil	Soalan Sosio budaya	1	2	3
24	Penduduk kampung disini mempunyai semangat kejiranan yang kuat.			
25	Pertelingkahan diantara jiran-jiran selalu berlaku di kampung ini			
26	Penduduk kampung ini selalu menjalankan kegiatan gotong royong			
27	Hubungan kekeluargaan di kampung ini sangat rapat.			
28	Ziarah-menziarahi jiran adalah menjadi budaya penduduk disini			
29	Ramai anak-anak yang tercicir di dalam pelajaran di kampung ini.			
30	Pemuda-pemudi kampung selalu menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan apabila berlaku masalah.			
31	Pemuda-pemudi kampung mementingkan hubungan dengan kawan-kawan berbanding ibubapa.			
32	Hubungan saya dengan keluarga rapat			
33	Saya selalu menjadikan ibubapa sebagai tempat rujukan apabila berlaku masalah			
34	Saya mementingkan hubungan dengan kawan-kawan berbanding ibubapa.			
35	Kepimpinan yang ditunjukkan oleh ketua kampung disini baik			
36	Ketua kampung senang untuk didekati			
37	Ketua kampung sentiasa ada bila diperlukan.			
38	Ahli Jawatankuasa Keselamatan Kampung (JKKK) dipilih mengikut suara ramai?			
39	JKKK boleh dijadikan tempat mengadu apabila berlaku masalah di dalam kampung ini			
40	Saya faham tentang peranan fungsi yang dijalankan oleh JKKK kampung			

Kegunaan
Penyelidik

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

☐

LAMPIRAN A

Bil.	Soalan masalah sosial	1	2	3
41	Kegiatan merosakkan harta benda awam (vandalism) berlaku dikampung ini			
42	Penyalahgunaan dadah berlaku di kampung ini			
43	Golongan remaja di kampung ini selalu membuang masa dengan melepak			
44	Sumbang mahram berlaku di dalam kampung ini.			
45	Kegiatan lumba haram menjadi kegilaan remaja di kampung ini			
46	Masalah HIV/Aids di kampung ini			
47	Pergaulan bebas diantara remaja lelaki dan perempuan			
48	Pecah rumah sering berlaku di kampung ini terutama di waktu malam.			

49. Nyatakan 3 masalah jenayah dan sosial yang utama berlaku dikampung ini mengikut keutamaan.

i. _____ iii. _____
ii. _____

50. Pada pandangan anda, mengapa masalah ini berlaku di kampung ini ?

_____
_____

51. Berikan cadangan anda untuk mengatasi masalah tersebut.

_____
_____

52. Sekiranya berlaku masalah, dengan siapa aduan dibuat?

Masalah Peribadi aduan kepada _____
Masalah Keluarga aduan kepada _____
Masalah sosial aduan kepada _____
Masalah jenayah aduan kepada _____

53. Jenis rumah yang didiami.

Tradisional ☐
Batu ☐
Papan ☐
Separa batu/separa papan ☐
Lain - lain (Nyatakan) : _____

54. Taraf pemilikan rumah

Milik Keluarga ☐
Milik Sendiri ☐
Sewa ☐
Lain - lain (Nyatakan) : _____

BAHAGIAN D

MAKLUMAT PEKERJAAN (untuk nelayan sahaja)

Arahan : Sila tandakan (/) atau nyatakan dengan perkataan pada ruangan jawapan yang telah disediakan.

73. Berapa lama anda telah menjadi nelayan ? _____ tahun

74. Jenis Penangkapan : Laut dalam ☐
Pesisir pantai ☐
Lain-lain (nyatakan : _____)

75. Adakah anda mempunyai bot ?

Ya ☐
Tidak ☐

76. Jenis Bot

Jenis A ☐
Jenis B ☐
Jenis C ☐
Lain -Lain (Nyatakan : _____)

77. Taraf pemilikan bot ?

Sewa ☐
Sendiri ☐
Lain - lain (Nyatakan) : _____

78. Apakah perkasasan yang anda gunakan untuk menangkap ikan ?

Pukat Hanyut ☐
Pancing/Rawai ☐
Pukat Tunda ☐
Pukat Tangguk ☐
Bubu ☐
Lain -Lain (Nyatakan : _____)

79. Apakah taraf pemilikan perkasasan tersebut ?

Sewa ☐
Sendiri ☐
Lain - lain (Nyatakan) : _____

Kegunaan
Penyelidik

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

LAMPIRAN A

80. Adakah anda mendapat apa-apa bantuan / perkhidmatan nasihat / pertolongan penyelenggaraan daripada mana-mana pihak ?

Tidak menerima sebarang bantuan

Ibubapa / Keluarga

Jabatan Perikanan Malaysia

Lain - lain (Nyatakan) : _____

81. Apakah jenis bantuan yang diterima ?

Khidmat nasihat

Kewangan

Perkasasan

Lain - lain (Nyatakan) : _____

82. Adakah pihak LKIM ada menyumbang ke arah pembangunan nelayan di kampung ini ?

Ya

Tidak

83. Jika YA, nyatakan sumbangan yang telah diberikan ? Jika TIDAK mengapa ?

_____
_____
(*contoh : dari segi pasaran, bantuan, kemahiran, bengkel, kilang/industri dsb)

84. Adakah anda berpuashati dengan pekerjaan sekarang?

Ya

Tidak

85. Berikan pandangan anda bagaimana taraf hidup kehidupan perkampungan nelayan ini boleh dibangunkan.

_____
_____